Neapolis University

HEPHAESTUS Repository **http://hephaestus.nup.ac.cy**

Department of Law Master in International and European Business Law (LLM)

2016-08

þÿ ¤ ¿ ½ ¿ ¼ ¹ º Ì º ± ¸ µ Ã Ä Î Â Ä · Â º ¿ ¹ ½

þÿ ¬ ¼ Å ½ ± Â Ä É ½ º Á ± Ä Î ½ - ¼ µ » Î ½

þÿ • Å Á É À ± Ê º ® Â ˆ ½ É Ã · Â : Ä Á - Ç ¿ Å

þÿ £ ¿ » É ¼ ¿ Í , ‘ ½ ´ Á - ± Â

þÿ Á Ì ³ Á ± ¼ ¼ ± ” ¹ µ ¸ ½ - Â º ± ¹ • Å Á É À ± Ê º Ì Ÿ ¹ º ¿ ½ ¿ ¼ ¹ º Ì ” ¯ º ± ¹ ¿ , £ Ç ¿ » ® • ¿ ¼ ¹ º Î ½ º ± ¹
þÿ • À ¹ Ã Ä · ¼ Î ½ , ± ½ µ À ¹ Ã Ä ® ¼ ¹ ¿ • µ ¬ À ¿ » ¹ Â ¬ Æ ¿ Å

http://hdl.handle.net/11728/8853

Downloaded from HEPHAESTUS Repository, Neapolis University institutional repository

ΣΟΛΩΜΟΥ ΑΝΔΡΕΑΣ

ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΗΣ ΑΜΥΝΑΣ ΤΩΝ ΚΡΑΤΩΝ - ΜΕΛΩΝ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ : ΤΡΕΧΟΥΣΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ

Διπλωματική Εργασία

για το Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα επί θεμάτων Διεθνούς και Ευρωπαϊκού Οικονομικού Δικαίου (LLM)

(Σχολή Νομικών και Κοινωνικών Επιστημών)

Πάφος, Αύγουστος 2016

ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ
ΤΗΣ ΚΟΙΝΗΣ ΑΜΥΝΑΣ ΤΩΝ ΚΡΑΤΩΝ - ΜΕΛΩΝ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ : ΤΡΕΧΟΥΣΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ

Διπλωματική Εργασία

Επιβλέπων Καθηγητής

Κωνσταντίνος ΓΕ. ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ

Αφιερώνεται στη Σύζυγο μου ΔΕΣΠΩ

και στα τέκνα μου ΣΤΕΛΙΟ, ΓΕΩΡΓΙΑ και ΕΙΡΗΝΗ ΧΡΥΣΟΒΑΛΑΝΤΩ,

για την πολύτιμη υποστήριξη τους

στην προσπάθεια μου για περαιτέρω Σπουδές.

Ευχαριστίες

Θα ήθελα να ευχαριστήσω το σύνολο των Καθηγητών του Μεταπτυχιακού Προγράμματος στο Διεθνές και Ευρωπαϊκό Οικονομικό Δίκαιο (LLM) του Πανεπιστημίου Νεάπολις Πάφου, που μου έδωσαν γνώσεις και κίνητρα να ασχοληθώ με το υπό εξέταση θέμα. Ιδιαίτερα θα ήθελα να ευχαριστήσω τον Καθηγητή κ. Κωνσταντίνο ΓΕ. ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟ για την επίβλεψη της Εργασίας. Ήταν πάντα διαθέσιμος να μου προσφέρει τις γνώσεις και την εμπειρία του για τη βαθύτερη κατανόηση των επιμέρους μερών του επιλεγέντος θέματος και η συνεργασία μας ήταν εξαιρετική. Θέλω δε να ελπίζω ότι η συνεργασία αυτή θα συνεχιστεί και στο μέλλον, δεδομένων των περαιτέρω, λόγω υπηρεσιακής ιδιότητας, σπουδών μου στην Ελλάδα. Θα ήθελα επίσης να ευχαριστήσω τους Συναδέλφους μου Μεταπτυχιακούς Φοιτητές. Η συνεργασία μαζί τους κατά τη διάρκεια των κοινών σπουδών μας ήταν μία πραγματικά αξέχαστη εμπειρία.

ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ
ΤΗΣ ΚΟΙΝΗΣ ΑΜΥΝΑΣ ΤΩΝ ΚΡΑΤΩΝ - ΜΕΛΩΝ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ :
ΤΡΕΧΟΥΣΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΤΟ ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

1.1 ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΙΟ
1.1.1 ΠΡΩΤΟΓΕΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟ……..12
1.1.2 ΠΑΡΑΓΩΓΟ ΔΙΚΑΙΟ……..13

1.2 ΣΧΕΣΕΙΣ ΕΘΝΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ - ΔΙΚΑΙΟΥ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ - ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΔΙΚΑΙΟΥ……..14

1.3 ΕΞΟΥΣΙΕΣ ΚΑΙ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

1.3.1 ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΕΙΔΙΚΗΣ ΕΞΟΥΣΙΟΔΟΤΗΣΗΣ …….16

1.3.2 ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΕΠΙΚΟΥΡΙΚΟΤΗΤΑΣ…….16

1.3.3 ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΑΝΑΛΟΓΙΚΟΤΗΤΑΣ ……17

1.3.4 ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΝΙΚΗΣ ΚΑΛΗΣ ΠΙΣΤΗΣ……..18

1.4 ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΤΗΣ Ε.Ε. ΑΠΟ ΤΑ ΚΡΑΤΗ ΜΕΛΗ : ΔΕΣΜΕΥΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΚΑΤ΄ΕΠΙΛΟΓΗΝ ΔΡΑΣΕΙΣ …….19

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΔΗΜΟΣΙΑ ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΚΑΙ ΑΜΥΝΑ

2.1 ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΝΕΕΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΥΠΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗΣ…….…....20

2.2 ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΕΘΝΩΝ (ΟΗΕ)……21

2.3 NORTH ATLANTIC TREATY ORGANIZATION (NATO)……...22

2.4 ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΚΑΙ ΤΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ (ΟΑΣΕ)...……...23

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΔΗΜΟΣΙΑ ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΚΑΙ ΑΜΥΝΑ

3.1 ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΑΜΥΝΤΙΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ- 27 ΜΑΙΟΥ 1952……24

3.2 EYROCORPS - ΕΥΡΩΣΤΡΑΤΟΣ 1993…….24

3.3 ΠΑΡΟΥΣΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ - Η ΝΟΜΙΚΗ ΒΑΣΗ…….25

3.4 ΕΘΝΙΚΗ ΕΔΑΦΙΚΗ ΑΚΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΕΙΑ: ΟΙ ΘΕΣΕΙΣ ΤΗΣ Ε.Ε……26

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

4.1 ΑΡΧΕΣ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ……28

4.2 ΚΟΙΝΗ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ (ΚΕΠΠΑ)ΤΗΣ Ε.Ε……...29

4.3 ΚΟΙΝΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΜΥΝΑΣ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ (ΚΠΑΑ)……....34

4.4 ΕΝ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

4.4.1 ΚΟΣΟΒΟ……36

4.4.2 ΑΦΧΑΝΙΣΤΑΝ……..37

4.4.3 ΣΟΜΑΛΙΑ…….38

4.5.ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΚΑΙ ΑΜΥΝΑΣ (ΕΑΑΑ)……39

4.6 ΕΥΡΩΠΑΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΑΜΥΝΑΣ (ΕΟΑ) ……..39

4.7 ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΚΩΝ ΑΠΕΙΛΩΝ ΚΑΙ Η ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΠΡΟΚΛΗΣΕΩΝ…….40

4.8 ΚΟΙΝΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΔΙΑΣΩΣΗΣ ΜΕ ΣΥΜΕΤΟΧΗ ΚΡΑΤΩΝ ΜΕΛΩΝ……...42

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΙ / ΕΟΑ

Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΠΟΛΕΜΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΩΣ ΠΑΡΑΓΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΤΑΞΗΣ, ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΚΑΙ ΑΜΥΝΑΣ……44

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

6.1 ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ…….46

6.2 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ……..49

6.3 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ……..52

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ……54

Πρόλογος

Αντικείμενο της παρούσας μελέτης είναι να προσδιορίσει το εκτόπισμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης περί Κοινής Άμυνας εντός του Ευρωπαϊκού Χώρου. Από την άποψη αυτή είναι ενδεικτική η επιβεβαίωση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου αναφορικά με την προσήλωσή του στην οικοδόμηση «μιας Κοινής Ευρωπαϊκής Πολιτικής Ασφάλειας και Άμυνας, ικανής να ενισχύσει την εξωτερική δράση της Ένωσης μέσω της δημιουργίας ενός δυναμικού στρατιωτικής διαχείρισης των κρίσεων, καθώς και ενός μη στρατιωτικού δυναμικού με πλήρη σεβασμό των αρχών του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών».[1]

Αρχικά, γίνεται μνεία στις γενικές αρχές του Δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης προκειμένου ο αναγνώστης να κατανοήσει τις βασικές έννοιες και να μπορεί να διαχωρίσει το Εγχώριο και Εθνικό Δίκαιο από το Διεθνές. Με βάση αυτή την ταξινόμηση, η μελέτη προβαίνει σε εξέταση της σχέσης μεταξύ αυτών των κλάδων Δικαίου. Επιπλέων, γίνεται ανάλυση των εξουσιών που πηγάζουν από το Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς επίσης από την εφαρμογή του δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης από τα Κράτη Μέλη. Ως εκ τούτου, μέχρι το τέλος του Πρώτου Κεφαλαίου ο αναγνώστης αντλεί μια γενική αντίληψη των πλαισίων εντός των οποίων ενεργούν τα πιο πάνω δίκαια.

Το Δεύτερο Κεφάλαιο εστιάζεται στη αναγκαιότητα ύπαρξης ενός καθεστώτος παγκόσμιας δημόσιας ασφάλειας και άμυνας. Όπως θα στοιχειοθετηθεί, αυτή η άποψη συνάδει φιλοσοφικά και ιδεολογικά με τις θεμελιώδεις αξίες και τους βασικούς σκοπούς της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το φάσμα της σημαντικότητάς της, όμως, δεν περιορίζεται μόνο στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αλλά επεκτείνεται και στους βασικότερους και σημαντικότερους σκοπούς του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, καθώς επίσης και της συμμαχίας του North Atlantic Treaty Organization (NATO) στην πράξη. Ο Οργανισμός για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία (ΟΑΣ) στην Ευρώπη, ενώ είναι περιορισμένος στην εφαρμογή του, συγκεκριμένα στην Νοτιοανατολική Ευρώπη, αποτελεί και αυτός κατάδειξη της σημασίας της παγκόσμιας δημόσιας ασφάλειας και άμυνας.

Μέχρι το τέλος του Δευτέρου κεφαλαίου, υποδεικνύεται η άμεση ανάγκη για αυστηρή εφαρμογή ενός πιο ολοκληρωμένου, ισχυρού και επαρκούς συστήματος κοινής άμυνας των Κρατών - Μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Παρόλα αυτά, από το Τρίτο Κεφάλαιο αποκαλύπτονται τα κενά και οι ελλείψεις του παρόντος καθεστώτος, το οποίο εξετάζεται, με ιδιαίτερη αναφορά στις δυνάμεις ταχείας αντίδρασης (Euroforces) και στα Battle Groups. Στο επόμενο Κεφάλαιο, εμφαίνεται η εφαρμογή του νομικού καθεστώτος της κοινής άμυνας των Κρατών - Μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στην πολιτική έδρα. Εκεί η σημαντικότητα της κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας της ΕΕ (ΚΕΠΠΑ), και της κοινής πολιτικής άμυνας και ασφάλειας (ΚΠΑΑ), στην εξωτερική δράση της Ένωσης, αποκαλύπτεται. Είναι στα πλαίσια αυτής της εξωτερικής δράσης που δρα ο Ύπατος Εκπρόσωπος για την ΚΕΠΠΑ, η σημαντικότητα του οποίου, αναφορικά με την ανάπτυξη της ΚΕΠΠΑ, αναλύεται εις βάθος. Επίσης, ο αναγνώστης ενημερώνεται για τις εν εξελίξει στρατιωτικές επιχειρήσεις, καθώς και για την προσέγγιση της ΕΕ αναφορικά με την αντιμετώπιση των διαφόρων

[1] Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Σάντα Μαρία Ντα Φέιρα, 'Συμπεράσματα της Προεδρίας' (19 και 20 Ιουνίου 2000)

προκλήσεων με τις οποίες έρχεται ενάντια. Το Πέμπτο Κεφάλαιο εξετάζει τους εξοπλισμούς της ΕΕ, με ιδιαίτερη ανάπτυξη αναφορικά με το έργο της ΕΕ, σε σχέση με τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Άμυνας (ΕΟΑ).

Τέλος, το Κεφάλαιο 6 περιλαμβάνει τις διαπιστώσεις και τα συμπεράσματα όλης της έρευνας. Καταλήγει στο ότι το παρόν νομικό καθεστώς της κοινής άμυνας των Κρατών - Μελών της ΕΕ είναι ελλιπές, για διάφορους λόγους, περιλαμβανομένου και της ανεπάρκειας συλλογικότητας στα διαβήματα που γίνονται για την εγκαθίδρυση μιας ενιαίας κοινής άμυνας. Το Κεφάλαιο επίσης επικεντρώνεται, με σχετικές προτάσεις, στην αναγκαιότητα εισαγωγής ενός πιο συντονισμένου και ισχυρού συστήματος, το οποίο να επιτρέπει την επιθυμητή ανάπτυξη της κοινής άμυνας των Κρατών - Μελλών.

Το παρόν ερευνητικό πόνημα αποτελεί πρωτότυπη συνεισφορά στην βιβλιογραφία, εφόσον είναι η πρώτη προσπάθεια καταγραφής της Ευρωπαϊκής Στρατιωτικής συμμετοχής ανά τον κόσμο, υπό το πρίσμα των ειδικότερων ρυθμίσεων της Κοινής Εξωτερικής Πολιτικής των Κρατών – Μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Prologue

The purpose of this study is to determine the European Union's stance in relation to the Common Defense within the European area. In this respect, the European Council's confirmation is indicative of its commitment in building "a Common European Security and Defence Policy capable of reinforcing the Union's external action through the development of a military crisis management capability as well as a civilian one, in full respect of the principles of the United Nations Charter."[2]

Initially, reference is made to the general principles of European Union law in order for the reader to be able to understand the basic concepts and to be able to separate Domestic and National Law from International Law. Based on this classification, this study shall examine the relationship between these branches of law. Moreover, an analysis of the powers arising from European Union Law, as well as from the application of EU law, by Member States, is made. Therefore, by the end of the first chapter, the reader draws a general understanding of the different frameworks within which the above laws operate.

The Second chapter focuses on the necessity of a global public security and defense system. As it will be established, this view is both philosophically and ideologically consistent with the fundamental values and primary objectives of the European Union. Its spectrum of importance, however, is not restricted within the European Union, but extends to the most basic and vital purposes of the United Nations, as well as to the alliance of the North Atlantic Treaty Organization (NATO), in practice. The Organization for Security and Cooperation in Europe, (OSCE) is limited in its application, specifically to Southeast Europe, demonstrating the importance of global public security and defense.

By the end of the Second Chapter, the urgent need for a strict implementation of a more integrated, robust and sufficient common defense system for the European Union Member - States, will be demonstrated. Nevertheless, from as early as the Third Chapter, shortcomings and deficiencies of the current system will be revealed, which will be examined with particular reference to the rapid reaction forces (Euroforces) and the Battle Groups. In the following chapter, the application of the legal regime of the Member - States' common defense, in the political field, is examined. There, the importance of the EU Common Foreign and Security Policy (CFSP) and the common security and defense policy (CSDP) is revealed, in relation to the Union's external action. It is within the framework of such external action that the High Representative of the CFSP acts, whose significance, with respect to the development of the CFSP, is analyzed in depth. Furthermore, the reader is informed of these developments in respect to military operations, as well as of the EU's stance in addressing the various challenges that it comes across. The fifth chapter examines the EU's military equipment, with particular focus on the EU's work in relation to the European Defence Agency (EDA).

Finally, Chapter 6 contains the findings and conclusions of all the research. It concludes that the present legal regime of the EU Member - States' common defense is incomplete for various reasons, including the lack of collegiality in relation to the actions made in an attempt to

[2] European Council of Santa Maria da Feira, 'Conclusions of the Presidency' (19 and 20 June 2000)

establish a single common defense. The Chapter also focuses, with relevant proposals, on the importance of introducing a more coordinated and robust system, which would allow for a desirable amount of development on the common defense of Member - States.

The current research analysis is an original contribution to the existing literature since it is the first attempt to record the European Military's involvement throughout the world, based on specific provisions of the Common Foreign Policy of the Member - States of the European Union.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΤΟ ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

1.1 ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

1.1.1 ΠΡΩΤΟΓΕΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟ

Δίκαιο είναι το δίκαιο των τριών ιδρυτικών Συνθηκών [Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση, Συνθήκη για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης και Συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας (ΕΥΡΑΤΟΜ)] και οι γενικές αρχές που πηγάζουν από αυτές. Σημειώνεται ότι οι συνθήκες αυτές διατηρούν χαρακτήρα "θεσμικό", "συνταγματικό" και "κανονιστικό".

Το Πρωτογενές Δίκαιο[3] της Ε.Ε. συγκροτούν ενδεικτικώς:

- Η Συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα (ΕΚΑΧ), 1951
- Η Συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας (ΕΚΑΕ), 1957
- Η σύμβαση τροποποίησης διατάξεων του προϋπολογισμού και η σύμβαση συγχώνευσης, 1979
- Η Συνθήκη και η Πράξη προσχώρησης της Δανίας, της Ιρλανδίας και του Ηνωμένου Βασιλείου, 1972
- Η Συνθήκη και η Πράξη προσχώρησης της Ελλάδας, 1979
- Η Συνθήκη για την Γροιλανδία, 1984
- Η Συνθήκη και η Πράξη προσχώρησης της Ισπανίας και της Πορτογαλίας, 1985
- Η Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη, 1986
- Η Συνθήκη του Μάαστριχτ, 1992
- Η Συνθήκη και η Πράξη προσχώρησης της Αυστρίας, της Φιλανδίας και της Σουηδίας, 1995
- Η Συνθήκη του Άμστερνταμ, 1997
- Η Συνθήκη της Νίκαιας, 2001
- Η Συνθήκη της Λισσαβόνας ή Μεταρρυθμιστική Συνθήκη, 2007
- Η Συμφωνία «Ένωση για τη Μεσόγειο», 2008
-Οι Πράξεις των Μονίμων Αντιπροσώπων των Κυβερνήσεων των Κρατών Μελών του Συμβουλίου κ.α.

Τα παραπάνω κείμενα περιλαμβάνουν τις βασικές αρχές για τους στόχους, τους σκοπούς, την εν γένει οργάνωση, τη λειτουργία και ορισμένα θέματα οικονομικού δικαίου διαγράφοντας τα οιονεί συνταγματικά πλαίσια του όλου ενιαίου Ευρωπαϊκού οικοδομήματος.

---

[3] Επιθεώρηση Αποκέντρωσης Τοπικής Αυτοδιοίκησης και Περιφερειακής Ανάπτυξης/ Τεύχος/ Ν. 73/ Αθήνα 2013

Αναλυτική αναφορά και λεπτομερείς ρυθμίσεις επί παντός θέματος ενδιαφέροντος πιθανόν την Ευρωπαϊκή Ένωση δεν ήταν δυνατόν να περιλαμβάνονται στις παραπάνω συνθήκες και Πράξεις, δεδομένου, ότι η νομική συστατική κατασκευή των Κοινοτήτων αρχικώς και της Ένωσης μετέπειτα ήταν αναγκαίο να στηριχθεί σε «αρχές» και «ρυθμίσεις» μονίμου και διαρκούς χαρακτήρα, μακράν του κινδύνου συχνών αλλαγών και τροποποιήσεων επιβληθησομένων από οποιαδήποτε εξωγενή αιτία (πολιτικές επιλογές των κυβερνήσεων των Χωρών Μελών, τρέχουσες σκοπιμότητες, πολιτικές και οικονομικές συγκυρίες, «άτυπες» συμμαχίες εντός των κόλπων των Κοινοτήτων και της Ένωσης κ.α.).

Οι λεπτομερείς ρυθμίσεις και η συχνή αλλαγή στρατηγικών, πολιτικών, μέτρων και ρυθμίσεων έχει εναποτεθεί από τους εμπνευστές και ιδρυτές του Ευρωπαϊκού Οικοδομήματος στο λεγόμενο «Παράγωγο» δίκαιο, λόγω της ευελιξίας και της ευχέρειας κατάργησης ή τροποποίησης, την οποία αυτό από τη φύση του «εμπεριέχει».

1.1.2 ΠΑΡΑΓΩΓΟ ΔΙΚΑΙΟ

Το λεγόμενο παράγωγο ή δευτερογενές δίκαιο των τριών Κοινοτήτων αρχικώς και της Ευρωπαϊκής Ένωσης μετέπειτα, συγκροτούν:

- Οι Κανονισμοί
- Οι Οδηγίες
- Οι Αποφάσεις
- Οι Συστάσεις, οι Γνώμες

α) Ο Κανονισμός, ο οποίος αποτελεί και την σημαντικότερη πηγή δικαίου στο πλαίσιο της ΕΕ. Χαρακτηρίζεται από τη γενική του ισχύ (έχει γενικό και αφηρημένο χαρακτήρα και δεσμεύει το σύνολο των κρατών μελών της ΕΕ), την καθολική του δεσμευτικότητα (οι κανόνες δικαίου που θέτει εφαρμόζονται υποχρεωτικά και στο σύνολό τους) και την άμεση ισχύ του (ισχύει στα κράτη μέλη της ΕΕ χωρίς την ανάγκη παρέμβασης της εθνικής έννομης τάξης). Ο Κανονισμός έχει μετονομαστεί σε ευρωπαϊκό νόμο.

β) Η Οδηγία, η οποία δεσμεύει το κράτος μέλος στο οποίο απευθύνεται όσον αφορά το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα, αλλά αφήνει την επιλογή της δικαιϊκής μορφής που θα λάβει στην αρμοδιότητα των εθνικών αρχών. Η Οδηγία χαρακτηρίζεται από την μερική της ισχύ (μπορεί να ισχύσει σε όλα αλλά και σε μερικά μόνο κράτη μέλη της ΕΕ) και στην μερική της δεσμευτικότητα (η δεσμευτικότητα της Οδηγίας; περιορίζεται μόνον στον καθορισμό του επιδιωκόμενου αποτελέσματος και της προθεσμίας επίτευξής του, αφήνει όμως στις αρχές των επιμέρους κρατών μελών να επιλέξουν τον τρόπο, τα μέσα και την δικαϊική μορφή που θα θεωρήσουν πρόσφορα για την επίτευξη του). Η Οδηγία έχει μετονομαστεί σε ευρωπαϊκό νόμο πλαίσιο.

γ) Η Απόφαση, η οποία είναι δεσμευτική ως προς όλα της τα μέρη για τους αποδέκτες που ορίζει. Οι αποφάσεις είναι ειδικές πράξεις με συγκεκριμένο περιεχόμενο και μπορούν να απευθύνονται και σε συγκεκριμένα κράτη- μέλη και σε ιδιώτες. Η Απόφαση έχει μετονομαστεί σε ευρωπαϊκή απόφαση.

δ) Η Σύσταση επιτρέπει στα Θεσμικά Όργανα να αποφαίνονται κατά μη δεσμευτικό τρόπο, προτείνοντας μια γραμμή συμπεριφοράς χωρίς να δημιουργούν νομική υποχρέωση για τους αποδέκτες (Τα Κράτη – Μέλη, λοιπά Κοινοτικά Όργανα, σε ορισμένες περιπτώσεις πολίτες της Ένωσης).

Η Γνώμη είναι μια πράξη που επιτρέπει στα κοινοτικά όργανα να εκφράζονται κατά τρόπο μη δεσμευτικό, δηλαδή χωρίς να επιβάλλουν νομική υποχρέωση στους αποδέκτες της. Ο σκοπός είναι να καθοριστεί η άποψη του κοινοτικού οργάνου σχετικά με ένα ζήτημα.

Το παραπάνω Δίκαιο «παράγεται» από τα διάφορα Όργανα των Κοινοτήτων, της Ένωσης κατά την άσκηση των ανατεθεισών υπό των Συνθηκών σε αυτά αρμοδιοτήτων, για το σκοπό υλοποίησης των στόχων και Συνθηκών αφενός και για σκοπό ομοιογενούς και ενιαίας εφαρμογής των στρατηγικών, των πολιτικών, των μέτρων, των ρυθμίσεων υπό των συμμετεχόντων Κρατών αφετέρου. Εξυπακούεται ότι όπου δεν παρίσταται ανάγκη ενιαίας ρύθμισης ισχύουν και εφαρμόζονται οι διατάξεις οι ισχύουσες εν προκειμένου στα κατ΄ιδίαν Εθνικά δικαιϊκά συστήματα.

1.2 ΣΧΕΣΕΙΣ ΕΘΝΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ - ΔΙΚΑΙΟΥ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ - ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΔΙΚΑΙΟΥ

Η Ευρωπαϊκή Ένωση / Ευρωπαϊκή Κοινότητα αποτελεί έναν διεθνή οργανισμό, μια συσπείρωση κρατών που δημιουργούν καινούρια νομική οντότητα που αποκτά και ξεχωριστή από αυτά νομική βούληση.

Με δεδομένο το στοιχείο, ότι οι αρχικές τρεις Κοινότητες (ΕΚΑΧ, ΕΟΚ, ΕΚΑΕ), η μετέπειτα Ε.Ε., εδράζονται σε σειρά αξιών (όπως εκείνες των θεμελιωδών ελευθεριών, της αλληλεγγύης, των θεμελιωδών ατομικών δικαιωμάτων κ.α.), πρέπει να θεωρηθεί ως αναγκαίο παρεπόμενο, ότι αυτές (οι τρεις κοινότητες δηλαδή , η Ε.Ε.), επεδίωκαν και επιδιώκουν την υλοποίηση των ιδρυτικών (και μεταγενεστέρων) στόχων και σκοπών τους μόνο μέσω κανόνων δικαίου[4] και όχι μέσω μηχανισμών ισχύος και βιαίας επιβολής.

Εάν, πέραν του παραπάνω συστήματος αξιών, ληφθεί υπόψη ότι οι τρεις Κοινότητες, η Ε.Ε., είναι προϊόντα ελεύθερης επιλογής των ενδιαφερομένων μερών υπό καθεστώς ειρήνης, μακράν «βιαίων άνωθεν επιταγών» και μακράν πολεμικών συγκρούσεων, τότε η ανάγκη για ένα ίδιο και «ιδιάζον» σύστημα κανόνων δικαίου, το οποίο θα διέπει την εν γένει λειτουργία τους παρίσταται ως κατεπείγουσα και επιβεβλημένη.

Το «ιδιάζον» του δικαιϊκού συστήματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης δικαιολογείται από το γεγονός, ότι αυτό περιλαμβάνει από του ποικίλου εύρους θεμάτων, τα οποία καλείται να καλύψει και να ρυθμίσει, όλα τα πεδία του δικαίου: Δημόσιο Διεθνές Δίκαιο, Ιδιωτικό Διεθνές Δίκαιο, Δημόσιο Δίκαιο (Δίκαιο Ανταγωνισμού, Εργατικό Δίκαιο κλπ), Ιδιωτικό Δίκαιο (Γενικές Αρχές, Ενοχικό, Εμπράγματο) κλπ. Η ευρύτητα αυτή όμως τόσο των υπό ρύθμιση θεμάτων, όσο

[4] Βλ. Εν, Ενδεικτικώς: Υπόθεση Schrader, Συλλογή 1989, σ.2263, Υπόθεση C-97/91, Borelli, Απόφαση της 2/12/1992

και των επ΄αυτών ρυθμίσεων δημιουργεί σειρά σημαντικών προβλημάτων καταγραφής, ερμηνείας και εφαρμογής και λειτουργεί «αποτρεπτικά» επί συγγραφικού συστηματικού επιπέδου.

Σε όλα αυτά τα σημαντικά ζητήματα έρχεται να προστεθεί και άλλη σειρά θεμάτων, όπως η πληθώρα των γλωσσών, στις οποίες πρέπει να διατυπώνονται οι ρυθμίσεις και οι κανόνες, οι ετερόκλητες και ενδεχομένως αλληλοαναιρούμενες Εθνικές νομοθεσίες, οι πολιτικές επιλογές των επι μέρους Εθνικών Κυβερνήσεων (οι οποίες πιθανόν να συγκρούονται με την άλλη πορεία των Ευρωπαϊκών Μηχανισμών), οι γεωγραφικές ιδιαιτερότητες των Εταίρων , οι οποίες πιθανόν να κατευθύνουν προς διάφορες θεωρήσεις την κοινή πολιτική κλπ.

Διεθνές Δίκαιο, Δημόσιο Διεθνές Δίκαιο, Ιδιωτικό Διεθνές Δίκαιο Ευρωπαϊκού Κοινοτικού δικαίου είναι το σύνολο των νομικών κανόνων που αφορούν σχέσεις είτε ανάμεσα στα κράτη και διεθνείς οργανισμούς, είτε ανάμεσα σε πρόσωπα που ζουν σε διαφορετικές επικράτειες ή εξαρτούν έννομα συμφέροντα που διέπονται από τα δίκαια των διαφόρων κρατών.

Το Διεθνές Δίκαιο διακρίνεται και στο που εξετάζει τις συναλλαγές ιδιωτικού χαρακτήρα μέσα στα πλαίσια του διεθνούς πεδίου, ενώ ο κλάδος του αποτελεί ιδιόμορφο δίκαιο των συνασπισμένων χωρών - μελών. Γενικά όμως ο όρος Διεθνές Δίκαιο (International Law) αφορά το Δημόσιο (διεθνές) Δίκαιο.

Το Εθνικό Δίκαιο, ως κυρίαρχη μορφή της κοινωνικής ρύθμισης, κατακλύζεται από αόριστες έννοιες, γενικές αρχές και ρήτρες οι οποίες παρά το γενικό κι αφηρημένο τους χαρακτήρα, διαδραματίζουν σημαντικό και συγκεκριμένο ρόλο, κατά την ερμηνεία κι εφαρμογή των διακαϊκών κανόνων. Οι γενικές αυτές αρχές προσλαμβάνουν διάφορες μορφές και στην ουσία τους εκφράζουν κλασικές αξίες της κοινωνικής συμβίωσης, όπως αυτονομία, ισότητα, αξιοπρέπεια, δικαιοσύνη, κοινωνική αλληλεγγύη, γενικό συμφέρον. Συχνά μάλιστα, συνταγματικός μανδύας περιβάλλει τις αρχές αυτές είτε άμεσα είτε έμμεσα, καθιστώντας τις ισοδύναμες, από πλευράς τυπικής ισχύος, με τους τυπικούς κανόνες δικαίου.

Το Ευρωπαϊκό δίκαιο υπερισχύει του εθνικού (εσωτερικού) δικαίου των κρατών-μελών της Ε.Ε. Σημειώνεται ότι οι συνθήκες (πρωτογενές δίκαιο) αποτελούν διεθνείς συμφωνίες που στο σύνολό τους συνιστούν τον "καταστατικό χάρτη" της Ε.Ε., οι οποίες τελικά και υπερισχύουν των εσωτερικών νόμων (εθνικών δικαίων) των μελών-Χωρών. Συνεπώς οι Χώρες μέλη δεν μπορούν μετά την ένταξή τους να επικαλεστούν αντισυνταγματικότητα συνθηκών, με σκοπό την απαλλαγή τους από τις ανειλημμένες υποχρεώσεις. Επίσης και οι πράξεις των οργάνων της Ε.Ε. που εκδίδονται προς εφαρμογή των διατάξεων των συνθηκών υπερισχύουν ομοίως των εθνικών (εσωτερικών) νόμων εκάστου κράτους-μέλους.

Το ελληνικό Σύνταγμα ορίζει ότι διεθνείς συνθήκες, που έχει συνομολογήσει η Ελλάδα, υπερισχύουν των νόμων,[5] αλλά όχι και αυτού τούτου του Συντάγματος, που όμως είναι υπόχρεο σε εναρμόνιση με το Κοινοτικό δίκαιο, σύμφωνα με το άρθρο 3 της συνθήκης της Ρώμης. Στην

[5] Άρθρο 28 του Ελληνικού Συντάγματος του 1975

περίπτωση του κυπριακού Συντάγματος, όμως, σύμφωνα με το ίδιο το συνταγματικό κείμενο, υπερισχύει το Ευρωπαϊκό Δίκαιο του Συνταγματικού Δικαίου.[6]

Το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχει τονίσει κατ' επανάληψιν ότι όλα τα κράτη-μέλη οφείλουν να συμμορφώνονται με το Ευρωπαϊκό Δίκαιο και ουδεμία διάταξη εσωτερικού δικαίου (νόμος ή Σύνταγμα) δεν μπορεί να αποτελεί δικαιολογία για μη συμμόρφωσή τους. Πάντως η σχέση του Συνταγματικού προς το Ευρωπαϊκό Δίκαιο στο εσωτερικό κάθε κράτους-μέλους ερίζετε εντόνως.

1.3 ΕΞΟΥΣΙΕΣ ΚΑΙ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

1.3.1 ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΕΙΔΙΚΗΣ ΕΞΟΥΣΙΟΔΟΤΗΣΗΣ

Είναι μια από τις Βασικές Αρχές του Ευρωπαϊκού Δικαίου και ορίζει ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση πρέπει να δρα σε τομείς που δεν αποτελούν αρμοδιότητά της μόνο όταν η δράση της εξασφαλίζει καλύτερο αποτέλεσμα από αυτό των εθνικών κυβερνήσεων ή περιφερειακών ολοκληρώσεων.

«Η Κοινότητα δρα μέσα στα όρια των αρμοδιοτήτων που της αναθέτει και των στόχων που της ορίζει η παρούσα Συνθήκη». Οι αρμοδιότητες χωρίζονται σε :

- Αποκλειστικές (κανένα περιθώριο δράσης από τα κράτη-μέλη). Αφορούν λ.χ. την επιβολή δασμών ή φόρων στο ενδοκοινοτικό εμπόριο, την κοινή αγροτική και εμπορική πολιτική.

- Συντρέχουσες (περιθώριο δράσης, εφόσον η Κοινότητα δεν ασκεί καμία ενέργεια). Αφορούν λ.χ. την ελεύθερη κυκλοφορία προσώπων και υπηρεσιών, εργαζομένους, μη οικονομικού χαρακτήρα τομείς (π.χ. περιβάλλοντος), την ΚΕΠΠΑ και τον τρίτο Πυλώνα

- Με επιφύλαξη (υπέρ της εθνικής δράσης), στους τομείς παραγωγής και εμπορίας πολεμικού υλικού και της εθνικής ασφάλειας

1.3.2 ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΕΠΙΚΟΥΡΙΚΟΤΗΤΑΣ

Η επικουρικότητα είναι μια αρχή που ρυθμίζει την άσκηση των αρμοδιοτήτων. Πρέπει να επιτρέπει τον καθορισμό του κατά πόσο η Ένωση μπορεί να ενεργήσει ή πρέπει να αφήσει την πρωτοβουλία στα κράτη μέλη. Σύμφωνα με την αρχή αυτή, η Ένωση μπορεί να παρέμβει σε τομείς οι οποίοι δεν εμπίπτουν την αποκλειστική της αρμοδιότητα μόνον εάν και στο βαθμό που οι στόχοι της προβλεπόμενης δράσης είναι αδύνατο να επιτευχθούν επαρκώς από τα κράτη μέλη και δύνανται συνεπώς, λόγω των διαστάσεων ή των αποτελεσμάτων της προβλεπόμενης δράσης, να επιτευχθούν καλύτερα σε επίπεδο Ένωσης.

«Στους τομείς που δεν υπάγονται στην αποκλειστική αρμοδιότητα της, η Κοινότητα δρα μόνον εάν και στο βαθμό που οι στόχοι της προβλεπόμενης δράσης είναι

[6] Άρθρο 1Α του Κυπριακού Συντάγματος του 1960

αδύνατο να επιτευχθούν επαρκώς από τα κράτη μέλη, και μπορούν να επιτευχθούν καλύτερα σε κοινοτικό επίπεδο».

1.3.3 ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΑΝΑΛΟΓΙΚΟΤΗΤΑΣ

Η αρχή της αναλογικότητας είναι η δεύτερη μεγάλη αρχή που ρυθμίζει την άσκηση των αρμοδιοτήτων. Βάσει της αρχής αυτής, το περιεχόμενο και η μορφή των ενεργειών της Ένωσης δεν υπερβαίνουν το μέτρο που είναι αναγκαίο για την επίτευξη των στόχων του Συντάγματος. Κατά το πρότυπο της αρχής της επικουρικότητας, η αρχή της αναλογικότητας διέπει την άσκηση των αρμοδιοτήτων που διαθέτει η Ευρωπαϊκή Ένωση. Σκοπός της είναι να οριοθετήσει τις δράσεις των οργάνων της Ένωσης. Σύμφωνα με τον εν λόγω κανόνα η δράση των κοινοτικών οργάνων δεν υπερβαίνει τα αναγκαία όρια για την επίτευξη των στόχων των Συνθηκών. Με άλλα λόγια, το περιεχόμενο και η μορφή της δράσης πρέπει να αντιστοιχεί στον επιδιωκόμενο στόχο της.

«Η δράση της Κοινότητας δεν πρέπει να υπερβαίνει τα αναγκαία όρια για την επίτευξη των στόχων της παρούσας Συνθήκης».

Η αρχή της αναλογικότητας εγγράφεται στο άρθρο 5 της συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Τα κριτήρια για την εφαρμογή της αναλύονται στο πρωτόκολλο (αριθ. 2) για την εφαρμογή των αρχών της επικουρικότητας και της αναλογικότητας που προσαρτούνται στις Συνθήκες.

Η αρχή της αναλογικότητας σημαίνει ότι όταν μια ενέργεια της ΕΕ αποδεικνύεται απαραίτητη για την επίτευξη των στόχων της Συνθήκης, τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα οφείλουν να εξετάσουν αν η ενέργεια αυτή απαιτεί νομοθετική ρύθμιση ή αν μπορεί να χρησιμοποιηθούν άλλα αποτελεσματικά μέσα (χρηματοοικονομική ενίσχυση, ενθάρρυνση της συνεργασίας μεταξύ κρατών μελών με μια σύσταση, παρώθηση σε κοινή ενέργεια με ψήφισμα, κλπ.).

Για να συνάδει με την αρχή της αναλογικότητας, η ευρωπαϊκή δράση πρέπει να έχει την απλούστερη δυνατή μορφή, προσαρμοσμένη στην ικανοποιητική επίτευξη του στόχου του μέτρου. Επομένως η Ένωση πρέπει να νομοθετεί μόνον εφόσον αυτό είναι αναγκαίο και να δίνει την προτίμηση στις οδηγίες μάλλον παρά στους κανονισμούς και στις οδηγίες πλαίσια μάλλον παρά στα λεπτομερή μέτρα. Επιπλέον τα ευρωπαϊκά μέτρα θα πρέπει να αφήνουν όσο το δυνατόν μεγαλύτερο πεδίο για εθνικές αποφάσεις, να σέβονται εδραιωμένες εθνικές πρακτικές καθώς και τη λειτουργία της έννομης τάξης των κρατών μελών. Εκείνο που προέχει είναι να εξασφαλίζεται ότι η ευρωπαϊκή νομοθεσία δεν επιβάλλει στις εθνικές, περιφερειακές ή τοπικές αρχές ή την κοινωνία των πολιτών παράλογες, περιττές ή υπερβολικές δυσχέρειες σε συνάρτηση με τον επιδιωκόμενο στόχο.

1.3.4 ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΙΚΗΣ ΚΑΛΗΣ ΠΙΣΤΗΣ

Η αρχή της κοινοτικής καλής πίστης υποχρεώνει τα εκάστοτε όργανα να ασκούν τις αρμοδιότητές τους με βάση το περί δικαίου αίσθημα τους, με αναλογικότητα και επιείκεια και στο πλαίσιο της αρχής της νομιμότητας της δημόσιας διοίκησης. Σύμφωνα με την αρχή αυτή

η δημόσια διοίκηση οφείλει να διευκολύνει τους διοικούμενους να προστατεύουν τα συμφέροντά τους και να απολαμβάνουν τα δικαιώματά τους.

Η αρχή της κοινοτικής καλής πίστης και η αρχή της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης του διοικούμενου, επιβάλλουν στη δημόσια διοίκηση να μην εκμεταλλεύεται το διοικούμενο ή ακόμη περισσότερο να δημιουργεί καταστάσεις πλάνης, απάτης ή απειλής του. Η αρχή της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης επιβάλει στη δημόσια διοίκηση να μην επικαλείται δικές της παραλείψεις, για τις οποίες ο διοικούμενος δεν φέρει καμία ευθύνη ή να αγνοεί μια ευνοϊκή για τον διοικούμενο πραγματική κατάσταση που έχει δημιουργηθεί επί μακρό χρονικό διάστημα και να αρνείται το δικαίωμα του να συνάγει της ωφέλιμες έννομες συνέπειες της, τα οφέλη δηλαδή που αυτή συνεπάγεται. Η αρχή αυτή συνδέεται με τη διαδικασία ανάκλησης των διοικητικών πράξεων, ενώ στην ουσία παρεμποδίζει την αντιφατική δράση της δημόσιας διοίκησης.

«Τα κράτη μέλη λαμβάνουν κάθε γενικό ή ειδικό μέτρο, κατάλληλο για να εξασφαλίσει την εκπλήρωση των υποχρεώσεων που απορρέουν από την Συνθήκη».[7]

1.4 ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΤΗΣ Ε.Ε ΑΠΟ ΤΑ ΚΡΑΤΗ ΜΕΛΗ : ΔΕΣΜΕΥΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΚΑΤ΄ΕΠΙΛΟΓΗΝ ΔΡΑΣΕΙΣ

Το δίκαιο της ΕΕ όπως αναφέρθηκε αρχικά, διακρίνεται σε "πρωτογενές" και "παράγωγο". Πρωτογενές δίκαιο είναι κυρίως οι Συνθήκες που αποτελούν τη βάση για κάθε ενέργεια της ΕΕ. Για τη λήψη αποφάσεων στην ΕΕ κατά κανόνα ακολουθείται η λεγόμενη 'συνήθης νομοθετική διαδικασία' (πρώην "διαδικασία συναπόφασης"). Αυτό σημαίνει ότι οι προτεινόμενοι νόμοι πρέπει να εγκριθούν τόσο από το άμεσα εκλεγμένο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο όσο και από το Συμβούλιο (που εκπροσωπεί τις κυβερνήσεις των 28 χωρών μελών της ΕΕ). Η Επιτροπή εκπονεί τη νομοθεσία της ΕΕ και μεριμνά για την εφαρμογή της. Θεμέλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι το κράτος δικαίου. Αυτό σημαίνει ότι όλες οι ενέργειες της ΕΕ βασίζονται στις Συνθήκες, τις οποίες όλα τα κράτη μέλη της Ένωσης ενέκριναν εκούσια και δημοκρατικά.

Το παράγωγο δίκαιο απορρέει από τις αρχές και τους στόχους που ορίζουν οι Συνθήκες και περιλαμβάνει τους κανονισμούς, τις οδηγίες και τις αποφάσεις. Μερικές έχουν δεσμευτικό χαρακτήρα, άλλες όχι. Ορισμένες ισχύουν για όλες τις χώρες της ΕΕ, άλλες για μερικές μόνον από αυτές.

Τα κράτη μέλη φέρουν την κύρια ευθύνη για την ορθή και έγκαιρη εφαρμογή των Συνθηκών και της ενωσιακής νομοθεσίας, την εφαρμογή της οποίας παρακολουθεί η Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Η Επιτροπή μπορεί να λάβει μέτρα, εάν ένα κράτος μέλος:

- δεν μεταφέρει τις οδηγίες της ΕΕ στο εθνικό του δίκαιο και δεν ανακοινώσει στην Επιτροπή τι μέτρα έχει λάβει, ή

- αν υπάρχουν υποψίες ότι το κράτος μέλος παραβιάζει τη νομοθεσία της ΕΕ.

[7] Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση, άρθρο 4

Αν δεν είναι δυνατή η εξεύρεση λύσης σε αρχικό στάδιο, η Επιτροπή μπορεί να κινήσει επίσημη διαδικασία επί παραβάσεις και, ενδεχομένως, να παραπέμψει το κράτος μέλος στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2
ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΔΗΜΟΣΙΑ ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΚΑΙ ΑΜΥΝΑ

2.1 ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΝΕΕΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΥΠΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗΣ

Η Ένωση βασίζεται στις αξίες του σεβασμού της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, της ελευθερίας, της δημοκρατίας, της ισότητας, του κράτους δικαίου και του σεβασμού των ανθρώπινων δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένων των δικαιωμάτων των προσώπων που ανήκουν σε μειονότητες. Οι αξίες αυτές είναι κοινές στα κράτη μέλη. Επιπλέον, οι κοινωνίες των κρατών μελών χαρακτηρίζονται από τον πλουραλισμό, την απαγόρευση των διακρίσεων, την ανοχή, τη δικαιοσύνη, την αλληλεγγύη και την ισότητα μεταξύ γυναικών και ανδρών. Οι αξίες αυτές διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο, κυρίως σε δύο συγκεκριμένες περιπτώσεις. Πρώτον, ο σεβασμός των αξιών αυτών αποτελεί προϋπόθεση για κάθε προσχώρηση νέου κράτους μέλους στην Ένωση και δεύτερον, η μη τήρηση των αξιών αυτών μπορεί να οδηγήσει στην κατάργηση των δικαιωμάτων συμμετοχής ενός κράτους μέλους στην Ένωση.

Αναλύοντας από τη φιλοσοφική και ιδεολογική πλευρά τους προαναφερόμενους στόχους της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά με την προαγωγή της Ειρήνης μεταξύ των κρατών – μελών της, μπορούμε να εκθέσουμε τα παρακάτω:

Ανθρώπινη αξιοπρέπεια

Η πιο «φιλοσοφική» έννοια του κειμένου που περιλαμβάνει και τις υπόλοιπες αξίες που αναφέρονται πιο κάτω. Η αξιοπρέπεια αναφέρεται στον σεβασμό του κάθε ατόμου χωρίς καμιά διάκριση. Τα δικαιώματά του είναι αναφαίρετα και αναγνωρίζονται σαν «φυσικό» δικαίωμα. Ο νόμος απλώς τα αναγνωρίζει σαν σεβαστά, αλλά αυτά υπάρχουν από την γέννησή μας.

Ελευθερία

Για την αξία αυτή έχουν χυθεί τόνοι από μελάνι και ρυάκια από αίμα ηρώων. Βασική αρχή της Ένωσης είναι ο σεβασμός της ελευθερίας του ατόμου. Στο πλαίσιο βέβαια της δημοκρατίας μας, ελευθερία σημαίνει και αυτο-περιορισμός. Και σεβασμός του άλλου.

Δημοκρατία

Εδώ διατυπώνεται και η πολιτική αρχή της Ένωσης. Είμαστε προσηλωμένοι στην αστική μας δημοκρατία. Το ζήτημα είναι ότι η διατύπωση είναι γενική ώστε να «χωρέσει» και παρεκκλίσεις. Δεν ορίζει ένα σύστημα διακυβέρνησης. Όμως η ουσία του κάθε συστήματος ως δημοκρατικού εξαρτάται από τον σεβασμό των άλλων αξιών.

Ισότητα

Άλλη μια έννοια φιλοσοφικά και ιδεολογικά συγκλίνουσα με τον δυτικό τρόπο σκέψης. Όλοι ίσοι απέναντι στον νόμο , χωρίς διακρίσεις. Αλλά οπωσδήποτε επιτρέπονται διακρίσεις στην πράξη. Γιατί υπάρχει και η θετική διάκριση για τους αδύνατους της κοινωνίας.

Κράτος Δικαίου

Εδώ εννοείται η κρατική οργάνωση με βάση το δίκαιο, δηλαδή τον σεβασμό του νόμου και όχι την αυθαιρεσία της εξουσίας. Το κράτος δικαίου προϋποθέτει μια νομική ρύθμιση των κοινωνικών σχέσεων με βάση τις αξίες που αναφέρονται εδώ. Και σαφέστατα να προστατεύει τον αδύνατο.

Ανθρώπινα Δικαιώματα

Εδώ διατυπώνεται η επιβεβαίωση της αναγνώρισης των αξιών που έχουν αποτυπωθεί σε άλλα προηγούμενα νομικά κείμενα. Η παγκόσμια διακήρυξη των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η ευρωπαϊκή σύμβαση για τα δικαιώματα του ανθρώπου κλπ. Ιδιαίτερη μνεία γίνεται για την προστασία των μειονοτήτων. Θέμα που καίει και εμάς ως χώρα, τόσο εσωτερικά όσο και στις διεθνείς μας σχέσεις.

Σε σχέση με τις υφιστάμενες συνθήκες, το Σύνταγμα συμπεριέλαβε νέες αξίες, και κυρίως την ανθρώπινη αξιοπρέπεια, την ισότητα, τα δικαιώματα των μειονοτήτων καθώς και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των κοινωνιών των κρατών μελών, όπως αναφέρθηκε πιο πάνω.

2.2 ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΕΘΝΩΝ (ΟΗΕ)

Ο ΟΗΕ ιδρύθηκε στις 24 Οκτωβρίου 1945 από 51 χώρες οι οποίες δεσμεύτηκαν να διατηρήσουν την ειρήνη μέσα από τη διεθνή συνεργασία και τη συλλογική ασφάλεια. Σήμερα, σχεδόν κάθε έθνος του κόσμου ανήκει στον ΟΗΕ: 192 χώρες είναι Μέλη.

Όταν τα κράτη γίνονται Μέλη του ΟΗΕ, συμφωνούν να αποδεχθούν τις υποχρεώσεις που προβλέπονται από τον Καταστατικό Χάρτη του ΟΗΕ, τη διεθνή δηλαδή σύμβαση που περιγράφει τις βασικές αρχές των διεθνών σχέσεων. Σύμφωνα με τον Χάρτη, τα Ηνωμένα Έθνη έχουν τέσσερις σκοπούς: Τη διατήρηση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας, την ανάπτυξη φιλικών σχέσεων μεταξύ των εθνών, τη συνεργασία για την επίλυση των διεθνών προβλημάτων, την προώθηση του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και την εναρμόνιση των δράσεων των κρατών.

Ο ΟΗΕ δεν είναι μια παγκόσμια κυβέρνηση και δεν νομοθετεί. Παρέχει ωστόσο τα μέσα για την επίλυση διεθνών συγκρούσεων και διαμορφώνει πολιτικές σε θέματα που μας αφορούν όλους. Στα Ηνωμένα Έθνη, όλα τα κράτη-μέλη, μεγάλα και μικρά, πλούσια και φτωχά, με διαφορετικές πολιτικές απόψεις και κοινωνικά συστήματα, έχουν μια φωνή και μια ψήφο σε αυτή τη διαδικασία.

Η διατήρηση της παγκόσμιας ειρήνης είναι ο κεντρικός στόχος των Ηνωμένων Εθνών. Σύμφωνα με τον Καταστατικό Χάρτη, τα Κράτη-Μέλη συμφωνούν να επιλύουν τις διαφορές με ειρηνικά μέσα και να απέχουν από την άσκηση απειλών ή τη χρήση βίας εναντίον άλλων κρατών.

Όλα αυτά τα χρόνια, ο ΟΗΕ έχει διαδραματίσει σημαντικό ρόλο βοηθώντας στην εκτόνωση διεθνών κρίσεων και στην επίλυση μακροχρόνιων συγκρούσεων. Έχει αναλάβει πολυσύνθετες επιχειρήσεις στον τομέα της επίτευξης και διατήρησης της ειρήνης όπως και στον τομέα της ανθρωπιστικής βοήθειας. Ο ΟΗΕ έχει επίσης εργαστεί για να προλάβει το ξέσπασμα

συγκρούσεων. Μετά δε από μια σύγκρουση, αναλαμβάνει όλο και περισσότερο δράση για να αντιμετωπίσει τη ρίζα της αιτίας της σύγκρουσης και να θέσει τα θεμέλια για μια βιώσιμη ειρήνη.

2.3 NORTH ATLANTIC TREATY ORGANIZATION (NATO)

Η επιτυχία του ρόλου της Συμμαχίας στην διατήρηση της ειρήνης και την πρόληψη πολέμων εξαρτάται, ακόμα περισσότερο τώρα παρά στο παρελθόν, από την αποτελεσματικότητα της προληπτικής διπλωματίας και την επιτυχή διαχείριση κρίσεων που έχουν επιπτώσεις στην ασφάλεια. Τα πολιτικά, οικονομικά, κοινωνικά και περιβαλλοντικά στοιχεία της ασφάλειας και της σταθερότητας αποκτούν στο εξής μεγαλύτερη σημασία.

Ωστόσο, η αμυντική διάσταση της Συμμαχίας παραμένει απαραίτητη και συμβάλει στην διατήρηση της σταθερότητας στην Ευρώπη καθώς και στη διαχείριση κρίσεων. Η αναδιοργάνωση των Συμμαχικών δυνάμεων από το τέλος του Ψυχρού Πολέμου επιτρέπει πλέον στο ΝΑΤΟ να αντιδρά σε ένα πολύ μεγαλύτερο φάσμα απρόοπτων εξελίξεων. Πάντως, η διατήρηση μια επαρκούς στρατιωτικής δυνατότητας και σαφούς ετοιμότητας ανάληψης συλλογικής δράσης στην κοινή άμυνα παραμένουν κεντρικά σημεία των στόχων ασφαλείας της Συμμαχίας.[8]

Κατά τον καθορισμό του μεγέθους και της φύσης της συμβολής τους στην συλλογική άμυνα, οι χώρες μέλη του ΝΑΤΟ διατηρούν την πλήρη κυριαρχία και ανεξαρτησία δράσης τους. Ωστόσο, η φύση της αμυντικής δομής του ΝΑΤΟ απαιτεί από τις χώρες μέλη να λαμβάνουν υπ' όψιν τις συνολικές ανάγκες της Συμμαχίας κατά την λήψη των ατομικών αποφάσεων τους. Συνεπώς ακολουθούν συμφωνηθείσες διαδικασίες αμυντικού σχεδιασμού, οι οποίες παρέχουν τη μεθοδολογία και τους μηχανισμούς για τον καθορισμό των δυνάμεων που απαιτούνται για την υλοποίηση των πολιτικών της Συμμαχίας , για το συντονισμό εθνικών αμυντικών σχεδίων και για να θέσουν στόχους σχεδιασμού δυνάμεων που εξυπηρετούν τα συμφέροντα της Συμμαχίας στο σύνολό της. Η διαδικασία σχεδιασμού λαμβάνει υπ' όψιν πολλούς παράγοντες, συμπεριλαμβανομένων των εξελισσόμενων πολιτικών περιστάσεων, αξιολογήσεων που παρέχουν οι Στρατιωτικοί Διοικητές του ΝΑΤΟ περί των δυνάμεων που απαιτούνται για την εκτέλεση των καθηκόντων τους.[9]

Στο πλαίσιο της προσαρμογής της Συμμαχίας, διεξήχθη αναθεώρηση της διαδικασίας αμυντικού σχεδιασμού της Συμμαχίας. Τα συμπεράσματα της έγιναν αποδεκτά από τους υπουργούς τον Ιούνιο του 1997.

Έχει πλέον εδραιωθεί μια ενιαία, ολοκληρωμένη και οργανωμένη διαδικασία, η οποία θα διασφαλίζει ώστε το ΝΑΤΟ να εξακολουθεί να αναπτύσσει τις απαιτούμενες δυνάμεις και δυνατότητες για την διεξαγωγή όλου του φάσματος αποστολών της Συμμαχίας. Αυτό περιλαμβάνει την παροχή υποστήριξης για επιχειρήσεις που μπορεί να διευθύνονται από την Ευρωπαϊκή Ένωση στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ταυτότητας Ασφάλειας και Άμυνας. Στο ίδιο πλαίσιο, η διαδικασία επιτρέπει επίσης τη διάθεση υποστήριξης, εντός Συμμαχίας, για όλους

[8] Εγχειρίδιο του NATO, Office of Information and Press, NATO, 1110, Brussels - Belgium
[9] Paquette, Laure. 'NATO and Eastern Europe After 2000' (New York: Nova Science, 2001)

τους Ευρωπαίους Συμμάχους σχετικά με το σχεδιασμό τους για την διεξαγωγής επιχειρήσεων της Ε.Ε.

2.4 ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΚΑΙ ΤΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ (ΟΑΣΕ)

Ο Οργανισμός για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη (ΟΑΣΕ) καλείται επίσης να παίξει έναν αξιόλογο ρόλο για την παγκόσμια δημόσια ασφάλεια και άμυνα. Ο οργανισμός απαρτίζεται από 52 κράτη: όλα τα κράτη της ΕΕ, τα κράτη της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, τα κράτη της Κοινοπολιτείας Ανεξαρτήτων Κρατών (πρώην ΕΕΣΔ), τις Ηνωμένες Πολιτείες και τον Καναδά. Περιλαμβάνει διατάξεις για την πρόληψη συγκρούσεων και τη ρύθμιση κρίσεων, και προβλέπει τη δημιουργία ενός βήματος (forum) του ΟΑΣΕ για την ασφάλεια. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή συμμετέχει στις δραστηριότητες του ΟΑΣΕ, συμβάλλοντας ιδίως στις εργασίες του για τις ανθρώπινες και οικονομικές διαστάσεις της ασφάλειας.

Το σύμφωνο για τη σταθερότητα στην Ευρώπη, το οποίο εγκρίθηκε στις 21 Μαρτίου 1995 στο Παρίσι είναι μια πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, την οποία είχε προκαλέσει το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο των Βρυξελλών του Οκτωβρίου 1993.[10] Το σύμφωνο αποσκοπεί στην προώθηση της σταθερότητας και της ειρήνης στην Ευρώπη με τη ρύθμιση του προβλήματος των μειονοτήτων και με την ενίσχυση του απαραβίαστου των συνόρων χάρη στην εμβάθυνση της διαδικασίας εκδημοκρατισμού και της περιφερειακής συνεργασίας στην κεντρική και ανατολική Ευρώπη. Η παρακολούθηση της εφαρμογής του συμφώνου ανατέθηκε στον ΟΑΣΕ. Η προσπάθεια σταθεροποίησης επικεντρώνεται πλέον στην περιοχή της Νοτιοανατολικής Ευρώπης.

[10] Απόφαση 93/728 94/367

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΔΗΜΟΣΙΑ ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΚΑΙ ΑΜΥΝΑ

3.1 ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΑΜΥΝΤΙΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ- 27 ΜΑΙΟΥ 1952

Η Ευρωπαϊκή Αμυντική Κοινότητα (ΕΑΚ) ήταν σχέδιο που προτάθηκε το 1950 από τον Γάλλο Πρόεδρο της Εθνοσυνέλευσης (ονομασία των Πρωθυπουργών στη Γαλλία μέχρι το 1958) Η Ρενέ Πλεβέν («Η πρώτη προσπάθεια συμβιβασμού μεταξύ της αμερικανικής και της ευρωπαϊκής/ γαλλικής θέσης γίνεται από το Σχέδιο Pleven (25.10.1950) που δημιουργεί έναν ενοποιημένο στρατό 100.000 ανδρών από τα ευρωπαϊκά κράτη μέλη του ΝΑΤΟ με συμμετοχή γερμανικών δυνάμεων υπό κοινή διοίκηση, και στη διάθεση του επιτελείου του ΝΑΤΟ. Με αυτό τον τρόπο θα υπήρχαν βεβαίως γερμανοί στρατιώτες, αλλά δεν θα υπήρχε γερμανικός στρατός»), ως απάντηση στο Αμερικανικό Δυτικής Γερμανίας. Επιδίωξη του σχεδίου ήταν ο σχηματισμός μίας πανευρωπαϊκής αμυντικής δύναμης, ως εναλλακτικό σχέδιο στην πρόταση προσχώρησης της Γερμανίας στο ΝΑΤΟ, η οποία απέβλεπε στην αξιοποίηση του όποιου στρατιωτικού δυναμικού της Γερμανίας σε περίπτωση σύγκρουσης με το Σοβιετικό μπλοκ. Η ΕΑΚ θα περιελάμβανε τη Δυτική Γερμανία, τη Γαλλία, την Ιταλία, το Βέλγιο, την Ολλανδία Λουξεμβούργο. Μία συνθήκη υπογράφτηκε στις 27 Μαΐου 1952, αλλά το σχέδιο δεν υλοποιήθηκε ποτέ.

Σήμερα η Ευρωπαϊκή Ένωση, ΝΑΤΟ, και παλαιότερα η Δυτική Ευρωπαϊκή Ένωση, πραγματοποιούν ορισμένους στόχους της ΕΑΚ αλλά σε πολύ περιορισμένο βαθμό, αδυνατώντας να προσεγγίσουν τον υπερεθνικό στρατιωτικό έλεγχο που επιδίωκε η δημιουργία της ΕΑΚ.

3.2 EUROCORPS - ΕΥΡΩΣΤΡΑΤΟΣ 1993

Το Eurocorps μπορεί να θεωρηθεί πρόδρομος μόνιμης διαρθρωμένης συνεργασίας, αντικείμενο το οποίο θα αναλυθεί στη συνέχεια. Πράγματι, στις 5 Νοεμβρίου 1993, η Γαλλία, η Γερμανία και το Βέλγιο πήραν τη σημαντική πρωτοβουλία να θέσουν υπό κοινή διοίκηση ορισμένες μονάδες των στρατευμάτων τους. Η Ισπανία προσχώρησε στο Eurocorps το 1994 και το Λουξεμβούργο το 1996. Το 2002 και το 2003, η Ελλάδα, η Πολωνία, η Τουρκία και η Αυστρία ενσωμάτωσαν μονάδες στο προσωπικό του Eurocorps. Το Eurocorps, το οποίο υπάγεται στην αρχή μιας «κοινής επιτροπής» αποτελούμενης από τους επικεφαλής των διοικήσεων και των πολιτικών διευθυντών των συμμετεχουσών χωρών, είναι τώρα ένα σώμα ταχείας επέμβασης στη διάθεση της ΕΕ και του ΝΑΤΟ. Έχει συμμετάσχει σε διάφορες κοινές αποστολές των δύο οργανώσεων. Περίπου 1000 στρατιωτικοί είναι αποσπασμένοι στην έδρα του Eurocorps στο Στρασβούργο, ενώ έως 60000 στρατεύματα έχουν δεσμευθεί να συμμετέχουν σε αποστολές άμεσης επέμβασης της ΕΕ ή του ΝΑΤΟ.

3.3 ΠΑΡΟΥΣΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ - Η ΝΟΜΙΚΗ ΒΑΣΗ

Η ΕΕ πάντως διαθέτει ήδη πανίσχυρες δυνάμεις ταχείας αντίδρασης (Euroforces) που είναι συγκροτημένες από τα ισχυρά Κράτη - Μέλη, όπως τα χερσαία σώματα Eurofor και Eurocorps, η ναυτική Euromarfor και η Ευρωπαϊκή Ομάδα Αεροπορίας.

Το 2004 όμως, τα κράτη-μέλη της ΕΕ προχώρησαν στη δημιουργία δεκατριών Battle Groups (Ομάδες Μάχης), εγκαταλείποντας με αυτόν τον τρόπο οποιαδήποτε μελλοντικά σχέδια αναφορικά με τις δυνάμεις ταχείας αντίδρασης.[11] Τα Battle Groups αποτελούν στρατιωτικούς σχηματισμούς υψηλής ετοιμότητας, με προσωπικό 1500 ατόμων το καθένα, τα οποία εντός 10 ημερών μπορούν να αναπτυχθούν οπουδήποτε στον πλανήτη και να διεξάγουν επιχειρήσεις μέχρι 30 ημερών, ή εκ περιτροπής μέχρι 120. Δύο Battle Groups βρίσκονται διαρκώς σε επιφυλακή ενώ αλληλοσυμπληρώνονται με τη ΝΑΤΟική Δύναμη Ταχείας Αντίδρασης.

Η Ελλάδα, η Κύπρος, η Βουλγαρία και η Ρουμανία συμμετέχουν στο Battle Group HELBROC, (συνεισφέρει δυνάμεις και η Ουκρανία) το οποίο έχει ανατεθεί, φέτος το 2016, ξανά σε επιφυλακή. Ενδεικτικό των κινδύνων που εγκυμονούνται σήμερα στην Ευρώπη είναι το γεγονός ότι από την αρχή του 2015, σε επιφυλακή έχει τεθεί το Nordic Battle Group που απαρτίζεται από δυνάμεις της Σουηδίας, Φινλανδίας, Εσθονίας, Λετονίας, Λιθουανίας και Νορβηγία, δηλαδή από τις γειτονικές χώρες της Ρωσίας.

Πάντως η πολεμική φύση αυτών των σχηματισμών δεν αμφισβητήθηκε ποτέ: «Τα Battle Groups της ΕΕ μπορεί να χρησιμοποιηθούν σε πόλεμο. Γιατί δημιούργησε τα Battle Groups η ΕΕ;. Τα Battle Groups δεν προορίζονται για να χτίζουν σχολεία. Δεν πρέπει να αντιλαμβανόμαστε την ΕΕ για ήπια ισχυ και το ΝΑΤΟ για σκληρή ισχύ».[12] Μέχρι σήμερα η ΕΕ δεν έκανε χρήση των Battle Groups, πράγμα για το οποίο η ελίτ της ΕΕ έχει εκφράσει επανειλημμένα τη λύπη της. Σχετική, εδώ, είναι και η κριτική που έχει γίνει ότι τα Κράτη - Μέλη έχουν δείξει απροθυμία αναφορικά με την εισαγωγή του συστήματος των Battle Group.[13]

Μοναδική εξαίρεση μικρής κλίμακας μπορεί να θεωρηθεί η συγκρότηση και η αποστολή της EUTM MALI (13 Απριλίου 2013). Στις 21 Μαρτίου 2012 εκδηλώθηκε στρατιωτικό πραξικόπημα στο Μάλι και επίθεση εναντίον του προεδρικού μεγάρου και του κτιρίου της κρατικής τηλεόρασης. Την εξουσία ανέλαβε ο Λοχαγός Σανόγκο (Amandu Sanogo), πρόεδρος της Εθνικής Επιτροπής για την αποκατάσταση της Δημοκρατίας. Λίγες ώρες μετά την ανάληψη της εξουσίας, οι στασιαστές έκλεισαν τα σύνορα της χώρας, ενώ οι αντάρτες Τουαρέγκ και Ισλαμιστές κατέλαβαν τρεις πόλεις στο Β. Μάλι. Στις 06 Απριλίου 2012, το Εθνικό Απελευθερωτικό Κίνημα του Αζαγουάντ (Azawad), που αποτελείται από Ισλαμιστές της Ομάδας Άνσαρ Ντιν (Ansar Dine), από Τουαρέγκ και μέλη της Αλ Κάϊντα (Al Qaeda), κήρυξε την ανεξαρτησία του Αζαγουάντ μιας περιοχής του Βορείου Μάλι. Η κατάσταση ανησύχησε ιδιαίτερα τη Γαλλία, η οποία εξακολουθεί να ασκεί επιρροή στην περιοχή της Δυτικής Αφρικής και ανακοίνωσε μέσω του Υπουργού Άμυνας ότι είναι «πιθανή η διεξαγωγή στρατιωτικής επιχείρησης, στην οποία θα ηγηθούν αφρικανικά κράτη με την υποστήριξη ξένων δυνάμεων, προκειμένου να δοθεί τέλος στις συγκρούσεις». Στις 17 Ιανουαρίου 2013, σε έκτακτη σύσκεψη των Υπουργών Εξωτερικών της Ευρωπαϊκής Ένωσης την οποία συγκάλεσε η επικεφαλής της Εξωτερικής Πολιτικής της ΕΕ, Κάθριν Άστον, εκδόθηκε κοινό ανακοινωθέν στο οποίο τονίζεται η συμπαράσταση όλων των κρατών – μελών στην προσπάθεια της Γαλλίας και η απόφαση διοργάνωσης ευρωπαϊκής εκπαιδευτικής αποστολής με την ονομασία «European Training Mission MALI (EUTM)». Η αποστολή αφορά την παροχή εκπαιδεύσεως στις ΕΔ του Μάλι και

[11] Steven Erlanger, 'Shrinking Europe Military Spending Stirs Concern' (New York, April 2013)

[12] ΓΓ του ΝΑΤΟ, 2005

[13] Ιωάννης Παρίσης, 'Ασφάλεια και Άμυνα: η Ευρώπη μπροστά στις ευθύνες της' *ΑΜΥΝΑ & ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑ* (Αθήνα 2012)

όχι στην καθ΄οιονδήποτε τρόπο εμπλοκή / συμμετοχή των δυνάμεων της ΕΕ σε ένοπλες συγκρούσεις. Η αρχική εντολή (mandate) της αποστολής ίσχυε για χρονική περίοδο 15 μηνών (ως τον Μαϊο του 2014). Η έδρα του Συμμαχικού Στρατηγείου της Αποστολής (Mission HQ – MHQ) εγκαταστάθηκε τον Απρίλιοι 2013 στην πρωτεύουσα του Μάλι ΒΑΜΑΚΟ, ενώ το κέντρο Εκπαιδεύσεως (Mission Training Camp) στην πόλη KULIKORO, 57 χιλ ΒΑ του ΒΑΜΑΚΟ. Στις 19 Φεβρουαρίου 2014, ο πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Η. VAN ROMPUY ανακοίνωσε από το ΒΑΜΑΚΟ ότι η Ε.Ε. παρέτεινε μέχρι το 2016 τη στρατιωτική αποστολή της για την εκπαίδευση των ΕΔ του Μάλι. Με απόφαση του ΚΥΣΕΑ, το Γενικό Επιτελείο Στρατού (ΓΕΣ) της Ελλάδας, διέθεσε από την έναρξη της αποστολής τέσσερις Αξιωματικούς – Υπαξιωματικούς, οι οποίοι αποτέλεσαν την Ομάδα Εκπαιδευτών Πληροφοριών.

3.4 ΕΘΝΙΚΗ ΕΔΑΦΙΚΗ ΑΚΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΕΙΑ : ΟΙ ΘΕΣΕΙΣ ΤΗΣ Ε.Ε

Αν και στη ΣΛΕΕ δεν γίνονται ρητές αναφορές για τους εγχώριους – Εθνικούς κανόνες Ασφαλείας και Διατήρησης της Εδαφικής Ακεραιότητας, πέραν των ρυθμίσεων της ΚΕΠΠΑ που θα αναλυθεί παρακάτω, αξίζει να σημειωθεί ότι το άρθρο Ι-3 της συνταγματικής συνθήκης, που περιλαμβάνει τους εσωτερικούς και εξωτερικούς στόχους της Ένωσης, συγχωνεύει τις διατάξεις της συνθήκης ΕΕ με τις διατάξεις της συνθήκης ΕΚ. Οι στόχοι αυτοί πρέπει να καθοδηγούν την Ένωση στη χάραξη και την εφαρμογή όλων των πολιτικών της. Οι κύριοι στόχοι της Ένωσης είναι πλέον η προαγωγή της ειρήνης, των αξιών της και της ευημερίας των λαών της, όρων συνυφασμένων με την Εθνική Ασφάλεια και Εδαφική Ακεραιότητα κάθε χώρας μέλους της ΕΕ.

Στους εν λόγω γενικούς στόχους προστίθεται μια σειρά επιμέρους στόχων:

- η δημιουργία ενός χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης χωρίς εσωτερικά σύνορα

- η δημιουργία μιας εσωτερικής αγοράς όπου ο ανταγωνισμός είναι ελεύθερος και ανόθευτος

- η βιώσιμη ανάπτυξη, με γνώμονα την ισόρροπη οικονομική ανάπτυξη και τη σταθερότητα των τιμών, την άκρως ανταγωνιστική κοινωνική οικονομία της αγοράς, με στόχο την πλήρη απασχόληση και την κοινωνική πρόοδο, και το υψηλό επίπεδο προστασίας και βελτίωσης της ποιότητας του περιβάλλοντος

- η προαγωγή της επιστημονικής και τεχνικής προόδου

- η καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού και των διακρίσεων, η προώθηση της κοινωνικής δικαιοσύνης και κοινωνικής προστασίας, η ισότητα μεταξύ γυναικών και ανδρών, η αλληλεγγύη μεταξύ των γενεών και η προστασία των δικαιωμάτων του παιδιού·

- η προαγωγή της οικονομικής, κοινωνικής και εδαφικής συνοχής και της αλληλεγγύης μεταξύ των κρατών μελών.

Επιπλέον, η Ένωση σέβεται την πολιτιστική και γλωσσική πολυμορφία και μεριμνά για την προστασία και ανάπτυξη της ευρωπαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς.

Επομένως, στους στόχους που περιλαμβάνονται σήμερα στις συνθήκες, το Σύνταγμα προσθέτει την προαγωγή της επιστημονικής και τεχνικής προόδου και της αλληλεγγύης μεταξύ των γενεών, καθώς και την προστασία των δικαιωμάτων του παιδιού. Στην οικονομική και κοινωνική συνοχή προσδίδεται μια γεωγραφική διάσταση. Η πολιτισμική και γλωσσική πολυμορφία καθώς και η προστασία και ανάπτυξη της πολιτιστικής κληρονομιάς της Ευρώπης γίνονται επίσης στόχοι της Ένωσης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

4.1 ΑΡΧΕΣ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ

Η Συνθήκη του Μάαστριχτ που ίδρυσε την χώρισε τις πολιτικές της σε τρεις βασικές κατηγορίες, τους λεγόμενους Τρεις Πυλώνες. Με την επικύρωση της Συνθήκης της Λισαβόνας 2009, η Ευρωπαϊκή Κοινότητα και οι λοιποί πυλώνες καταργήθηκαν και απορροφήθηκαν πλήρως από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ωστόσο, διατηρούνται οι σχετικές διαδικασίες στον τομέα της Κοινής Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφάλειας (ΚΕΠΠΑ), συμπεριλαμβανομένης της αμυντικής πολιτικής. Η ΚΕΠΠΑ, επεκτάθηκε από τη Συνθήκη του Άμστερνταμ το 1999 και διαδέχθηκε την Ευρωπαϊκή Πολιτική Συνεργασία.[14]

Η ΚΕΠΠΑ θεωρεί το ΝΑΤΟ ως υπεύθυνο για την εδαφική άμυνα της Ευρώπης, ενώ η Ε.Ε. από το 1999 είναι υπεύθυνη για την διατήρηση της ειρήνης, τη διατήρηση των συμφωνιών κ.ά.

Η συνεργασία σε διεθνείς διαπραγματεύσεις, υπό την Κοινή Εμπορική Πολιτική, ισχύει από τότε που δημιουργήθηκε η Κοινότητα. Η ΚΕΠΠΑ εμφανίστηκε για πρώτη φορά στην δημιουργία της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Συνεργασίας το 1970. Η Ευρωπαϊκή Πολιτική Συνεργασία ήταν μια ανεπίσημη διαδικασία στην οποία τα κράτη μέλη λάμβαναν αποφάσεις εξωτερικών ζητημάτων και προωθούσαν τις κοινές πολιτικές. Συστήθηκε επίσημα στην τότε Ευρωπαϊκή Κοινότητα από τη Τελική Πράξη και αργότερα μετονομάσθηκε σε "Κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας" από τη Συνθήκη του Μάαστριχτ.

Η Συνθήκη του Μάαστριχτ, δίνει στην ΚΕΠΠΑ τη δυνατότητα να προωθήσει τα συμφέροντα ΕΕ της καθώς και τα συμφέροντα ολόκληρης της διεθνούς κοινότητας. Αυτό περιλαμβάνει την προώθηση της διεθνούς συνεργασίας, του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, τη δημοκρατία καθώς και τον κανόνα των νόμων σύμφωνα με τη Συνθήκη του Μάαστριχτ

Οι στόχοι της ΕΕ σε θέματα εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφαλείας είναι η εξής:

- η διαφύλαξη των κοινών αξιών, των θεμελιωδών συμφερόντων και της ανεξαρτησίας της Ένωσης,

- η ενίσχυση της ασφαλείας της Ένωσης και των κρατών μελών της υπό όλες τις μορφές της,

- η διατήρηση της ειρήνης και η ενίσχυση της διεθνούς ασφαλείας, σύμφωνα με τις αρχές του Καταστατικού Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, καθώς και σύμφωνα με τις αρχές της Τελικής Πράξης του Ελσίνκι και τους στόχους του Χάρτη των Παρισίων,

[14] ttps://el.wikipedia.org/wiki

- η προώθηση της διεθνούς συνεργασίας, η ανάπτυξη και η εδραίωση της δημοκρατίας και του κράτους δικαίου, καθώς και ο σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών.

Τα κράτη μέλη υποστηρίζουν ενεργά και χωρίς επιφύλαξη την κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφαλείας της Ένωσης, με πνεύμα αμοιβαίας πίστης και αλληλεγγύης. Απέχουν από κάθε δράση αντίθετη προς τα συμφέροντα της Ένωσης ή ικανή να θίξει την αποτελεσματικότητά της ως δύναμης με συνοχή στις διεθνείς σχέσεις. Το Συμβούλιο μεριμνά για την τήρηση αυτών των αρχών.

4.2 ΚΟΙΝΗ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ (ΚΕΠΠΑ)ΤΗΣ ΕΕ

Η Ευρωπαϊκή Πολιτική Συνεργασία αποτελεί τον προπομπό της Κοινής Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφάλειας. Πρόκειται για μια διαδικασία συντονισμού και διαβουλεύσεων ανάμεσα στα κράτη μέλη της Κοινότητας σε θέματα εξωτερικής πολιτικής. Καθώς στις ιδρυτικές συνθήκες δεν υπήρχαν διατάξεις που να προέβλεπαν τη δραστηριοποίηση των κρατών μελών σε θέματα εξωτερικής πολιτικής, η Ευρωπαϊκή Πολιτική Συνεργασία ξεκίνησε άτυπα το 1970, όταν τα κράτη μέλη αποφάσισαν να συντονίσουν τις θέσεις τους όσον αφορά στη στάση τους στους Διεθνείς Οργανισμούς και στις Διασκέψεις, στις οποίες συμμετείχαν. Έτσι, το 1973 η Έκθεση της Κοπεγχάγης για την Ευρωπαϊκή Πολιτική Συνεργασία ανέφερε ότι: «οι μόνιμοι αντιπρόσωποι των κρατών μελών στους μεγαλύτερους Διεθνείς Οργανισμούς θα συζητούν από κοινού τα θέματα και στη βάση των κανόνων που τα ίδια έχουν αποδεχθεί, θα αναζητούν κοινές θέσεις αναφορικά με σημαντικά ζητήματα που διαπραγματεύονται σε αυτούς τους Οργανισμούς».

Στην Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη γίνεται για πρώτη φορά αναφορά στην Ευρωπαϊκή Πολιτική Συνεργασία και συγκεκριμένα στο άρθρο 30 παρ 2α της Συνθήκης, το οποίο αναφέρει χαρακτηριστικά: «τα Υψηλά Συμβαλλόμενα Μέρη αναλαμβάνουν την υποχρέωση να ενημερώνονται αμοιβαία και να διαβουλεύονται μεταξύ τους πάνω σε κάθε θέμα εξωτερικής πολιτικής που παρουσιάζει γενικό ενδιαφέρον, με τρόπο ώστε να εξασφαλίζουν ότι η συνδυασμένη τους επιρροή θα ασκείται κατά τον πλέον αποτελεσματικό τρόπο με το συντονισμό, τη σύγκλιση των θέσεων τους και την πραγματοποίηση κοινών δράσεων».

Επιπλέον, στην Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη αναφέρεται ότι τα κράτη μέλη στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Συνεργασίας εκφράζουν κοινές θέσεις, μέσα από τη σύγκλιση των απόψεων τους σε ένα θέμα εξωτερικής πολιτικής, και πραγματοποιούν κοινές δράσεις. Όμως οι κοινές δράσεις αν και αναφέρονται στη διάταξη της Συνθήκης δεν υλοποιήθηκαν παρά μόνο με την εφαρμογή της Συνθήκης του Μάαστριχτ.

Η βασική βελτίωση της Συνθήκης της Λισαβόνας στις διατάξεις περί ΚΕΠΠΑ είναι η δημιουργία της θέσης του ύπατου εκπρόσωπου της Ένωσης για την εξωτερική πολιτική και την πολιτική ασφαλείας σε αντικατάσταση της θέσης του ύπατου εκπροσώπου για την ΚΕΠΠΑ. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, αποφασίζοντας με ειδική πλειοψηφία και με τη συμφωνία του προέδρου της Επιτροπής, διορίζει τον ύπατο εκπρόσωπο. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο δύναται να τον απαλλάξει από τα καθήκοντά του με την ίδια διαδικασία. Ο ύπατος εκπρόσωπος ασκεί την κοινή

εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφαλείας της Ένωσης. Συμβάλλει με τις προτάσεις του στον σχεδιασμό της πολιτικής αυτής, την οποία και εκτελεί ως εντολοδόχος του Συμβουλίου. Ενεργεί κατά τον ίδιο τρόπο για την κοινή πολιτική ασφάλειας και άμυνας. Ο ύπατος εκπρόσωπος προεδρεύει του Συμβουλίου Εξωτερικών Υποθέσεων, ενώ συγχρόνως κατέχει μια εκ των θέσεων αντιπροέδρου της Επιτροπής.[15]

Αυτός ο σύνδεσμος της Επιτροπής με το Συμβούλιο στο πρόσωπο του ύπατου εκπρόσωπου της Ένωσης μπορεί να είναι ευνοϊκός για την κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας. Ασκώντας το δικαίωμα πρωτοβουλίας της Επιτροπής, ο ύπατος εκπρόσωπος της Ένωσης μπορεί να συμβάλλει στην ανάπτυξη της ΚΕΠΠΑ και να την εφαρμόζει ως εντολοδόχος του Συμβουλίου. Θα είναι υπεύθυνος για τις αρμοδιότητες που έχει η Επιτροπή στις εξωτερικές σχέσεις και για τον συντονισμό της ΚΕΠΠΑ με άλλες εκφάνσεις της εξωτερικής δράσης της Ένωσης, ιδίως την κοινή εμπορική. Προεδρεύοντας στο Συμβούλιο εξωτερικών υποθέσεων, ο ύπατος εκπρόσωπος της Ένωσης θα συμβάλλει με τις προτάσεις του στον σχεδιασμό της κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας και στην εκτέλεση των αποφάσεων του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και του Συμβουλίου των υπουργών.

Ο ύπατος εκπρόσωπος εκπροσωπεί την Ένωση για ζητήματα που εμπίπτουν στην κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφαλείας. Διεξάγει τον πολιτικό διάλογο με τρίτους εξ ονόματος της Ένωσης και εκφράζει τη θέση της Ένωσης στους διεθνείς οργανισμούς και στις διεθνείς διασκέψεις.[16] Όμως, σύμφωνα με το άρθρο 15 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, ο πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου ασκεί, υπό την ιδιότητά του αυτή και στο επίπεδό του, την εξωτερική εκπροσώπηση της Ένωσης σε θέματα που άπτονται της κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφαλείας, με την επιφύλαξη των αρμοδιοτήτων του ύπατου εκπροσώπου της Ένωσης για θέματα εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφαλείας. Αυτές οι αρμοδιότητες δεν προσδιορίζονται σαφώς στη Συνθήκη. Λογικά, αν δεν αποφασιστεί άλλως σε κάποια περίπτωση, ο πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου πρέπει να εκπροσωπεί την Ένωση (με ή χωρίς τον πρόεδρο της Επιτροπής) σε συσκέψεις αρχηγών κρατών ή κυβερνήσεων, ενώ ο ύπατος εκπρόσωπος θα πρέπει να την εκπροσωπεί σε διεθνείς συσκέψεις σε επίπεδο υπουργών.

Κατά την εκτέλεση των καθηκόντων του, ο ύπατος εκπρόσωπος επικουρείται από ευρωπαϊκή υπηρεσία εξωτερικής δράσης (ΕΥΕΔ). Η υπηρεσία αυτή συνεργάζεται στενά με τις διπλωματικές υπηρεσίες των κρατών μελών και απαρτίζεται από υπαλλήλους των αρμοδίων διευθύνσεων της Γενικής Γραμματείας του Συμβουλίου και της Επιτροπής καθώς και αποσπασμένο προσωπικό των εθνικών διπλωματικών υπηρεσιών.[17] Η ΕΥΕΔ αποτελείται από κεντρική διοίκηση στις Βρυξέλλες και από τις αντιπροσωπείες της Ένωσης σε τρίτες χώρες και διεθνείς οργανισμούς.[18] Είναι ένα ακόμα καινοτόμο στοιχείο της Συνθήκης της Λισαβόνας. Αποτελεί ένα είδος διπλωματικού σώματος με κύριο στόχο να επικουρεί τον Ύπατο Εκπρόσωπο στα καθήκοντα του. Αυτή η υπηρεσία αποτελεί απαραίτητο μέσο για να μπορέσει η Ένωση να έχει εξωτερική πολιτική. Επιπλέον, η κατάργηση της δομής των Πυλώνων και η αναγνώριση νομικής προσωπικότητας επιτρέπει στην Ένωση να συνάπτει διεθνείς συνθήκες, σεβόμενη πάντα την αρχή της δοτής αρμοδιότητας. Το γεγονός αυτό, επιτρέπει στην Ένωση να προχωρήσει ένα βήμα παρακάτω αναφορικά με την ενίσχυση της εξωτερικής πολιτικής, καθώς η

[15] Άρθρο 18 ΣΕΕ
[16] Άρθρο 27 ΣΕΕ
[17] ibid
[18] Απόφαση 2010/427

σύναψη διεθνών συμφωνιών αποτελεί προϋπόθεση για την ύπαρξη συνεκτικής εξωτερικής πολιτικής Αυτή η πολυεθνική υπηρεσία μπορεί να εξελιχθεί σε πραγματικά ευρωπαϊκό διπλωματικό σώμα, μια εξέλιξη που θα ενισχύσει την εικόνα της Ένωσης στον κόσμο.

«Μια Επιτροπή Πολιτικής και Ασφαλείας παρακολουθεί τη διεθνή κατάσταση στους τομείς που εμπίπτουν στην κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφαλείας και συμβάλλει στον καθορισμό των πολιτικών διατυπώνοντας γνώμες απευθυνόμενες στο Συμβούλιο […] Η εν λόγω επιτροπή εποπτεύει επίσης την εφαρμογή των συμπεφωνημένων πολιτικών» και ασκεί, υπό την ευθύνη του Συμβουλίου και του ύπατου εκπροσώπου, τον πολιτικό έλεγχο και τη στρατηγική διεύθυνση των επιχειρήσεων διαχείρισης κρίσεων.»[19] Η Επιτροπή πολιτικής και ασφαλείας προεδρεύεται από εκπρόσωπο του ύπατου εκπρόσωπου της Ένωσης.[20]

Ο Ύπατος Εκπρόσωπος έχει αναλάβει «να διεξάγει τον πολιτικό διάλογο με τρίτους εξ ονόματος της Ένωσης και να εκφράζει τη θέση της Ένωσης στους Διεθνείς Οργανισμούς και στις Διεθνείς Διασκέψεις».[21] Όπως αναφέρθηκε, συμμετέχει στις εργασίες του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου σε θέματα εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας. Βασικό όμως, είναι το γεγονός ότι κατέχει δύο θέσεις, αυτή του αντιπροέδρου της Επιτροπής και του Προέδρου του Συμβουλίου Εξωτερικών Υποθέσεων. Συγκεκριμένα, στα πλαίσια της Επιτροπής «μεριμνά για τη συνοχή της εξωτερικής δράσης της Ένωσης. Είναι επιφορτισμένος, εντός της Επιτροπής, για την άσκηση των καθηκόντων της στον τομέα των εξωτερικών σχέσεων και για το συντονισμό των άλλων πτυχών της εξωτερικής δράσης της Ένωσης,»[22] ενώ ως Πρόεδρος του Συμβουλίου Εξωτερικών Υποθέσεων φροντίζει να «διαμορφώνει την εξωτερική δράση της Ένωσης σύμφωνα με τις στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές που καθορίζει το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και διασφαλίζει τη συνοχή της δράσης της Ένωσης»[23]. Σε αυτό το σημείο πρέπει να σημειωθεί ότι με τη Συνθήκη της Λισαβόνας το Συμβούλιο Γενικών και Εξωτερικών Υποθέσεων χωρίζεται σε δύο μέρη: το Συμβούλιο Γενικών Υποθέσεων και το Συμβούλιο Εξωτερικών Υποθέσεων και Πολιτικής Ασφάλειας. Σημαντικό επίσης είναι το γεγονός ότι στις συναντήσεις του Συμβουλίου Εξωτερικών Υποθέσεων καλύπτονται όλα τα θέματα, συμπεριλαμβανομένης και της Κοινής Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφάλειας.

Ο Ύπατος Εκπρόσωπος αποτελεί ουσιαστικά τον Υπουργό Εξωτερικών της Ένωσης και αποτελεί έναν αναγκαίο μηχανισμό προκειμένου η Ένωση να αποκτήσει συνεκτική εξωτερική πολιτική. Επιπλέον, συγκριτικά με το διακυβερνητικό χαρακτήρα του Προέδρου του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, ο οποίος εκπροσωπεί την Ένωση σε θέματα που άπτονται της ΚΕΠΠΑ με την επιφύλαξη των αρμοδιοτήτων του Ύπατου Εκπροσώπου, ο Ύπατος διαθέτει έμμεσα εκτός από διακυβερνητικό χαρακτήρα, και υπερεθνικό, λόγω της θέσης που κατέχει στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή ως Αντιπρόεδρος.

Με τη Συνθήκη της Λισαβόνας, ενσωματώνεται ένα μεγάλο ποσοστό των καινοτομιών που εισήγαγε το Ευρωπαϊκό Σύνταγμα για την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας της εξωτερικής δράσης της Ένωσης, πραγματοποιώντας τροποποιήσεις σε ορισμένα σημεία. Δύο

[19] Άρθρο 38 ΣΕΕ (πρώην άρθρο 25 ΣΕΚ)
[20] Άρθρο 27 ΣΕΕ
[21] ibid
[22] Άρθρο 18(4) ΣΕΕ
[23] Άρθρο 16(6) ΣΕΕ

είναι τα βασικά σημεία τα οποία ενισχύουν το θεσμικό πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης στον τομέα της Κοινής Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφάλειας.

Το πρώτο είναι η εγκαθίδρυση μόνιμης Προεδρίας στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, το οποίο γίνεται πλέον θεσμικό όργανο της Ένωσης, χωρίς όμως να ασκεί νομοθετική λειτουργία. Η καθιέρωση μόνιμης Προεδρίας έχει ως στόχο, να επιτευχθεί μια σταθερότητα στην προετοιμασία και συνέχεια των εργασιών του Συμβουλίου καθώς και στην εξωτερική εκπροσώπηση της Ένωσης σε θέματα ΚΕΠΠΑ.

Το δεύτερο σημείο είναι η ενίσχυση του ρόλου του Ύπατου Εκπροσώπου, ο οποίος έχει ως κύρια αρμοδιότητα την άσκηση της κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας της Ένωσης, την οποία υλοποιεί από κοινού με τα κράτη μέλη, κάνοντας χρήση των εθνικών μέσων και των μέσων της Ένωσης.

Η συνθήκη του Μάαστριχτ, η οποία τέθηκε σε ισχύ το 1993, θεωρείται σημείο τομή στην ιστορία της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Εκτός από την Ευρωπαϊκή Κοινότητα, η οποία αποτελούσε τον πρώτο πυλώνα της Ένωσης, δημιουργήθηκε και η Ευρωπαϊκή Ένωση, στην οποία υπήρχαν δύο πυλώνες. Ο ένας αφορούσε στην Κοινή Εξωτερική Πολιτική και Πολιτική Ασφάλειας, η οποία ουσιαστικά αντικαθιστά τις διατάξεις της Ενιαίας Ευρωπαϊκής Πράξης. Ο άλλος πυλώνας αφορούσε στη συνεργασία στους τομείς της Δικαιοσύνης και των Εσωτερικών Υποθέσεων και είχε ως στόχο να παρέχει στους πολίτες υψηλό επίπεδο προστασίας σε ένα χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης. Βασικό στοιχείο ήταν το γεγονός ότι ο χαρακτήρας της Ευρωπαϊκής Ένωσης ήταν διακυβερνητικός, καθώς είχε υιοθετηθεί η ομοφωνία ως κανόνας λήψης αποφάσεων και τα κράτη μέλη αναλάμβαναν κοινές δράσεις στους δύο τομείς, ενώ δεν υπήρχε η δυνατότητα υιοθέτησης νομοθετικών πράξεων. Αντίθετα, η Ευρωπαϊκή Κοινότητα είχε χαρακτήρα υπερεθνικό με κύριο σύστημα λήψης αποφάσεων την κοινοτική μέθοδο, σύμφωνα με την οποία η Επιτροπή υποβάλλει πρόταση στο Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, τα οποία τη συζητούν, προτείνουν τροπολογίες και στη συνέχεια την εγκρίνουν, για να αποτελέσει μέρος της νομοθεσίας της ΕΕ, ενώ ο έλεγχος της τήρησης του κοινοτικού δικαίου πραγματοποιείται από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο.

Η Συνθήκη της Λισαβόνας προσπάθησε μέσα από μια σειρά αλλαγών σε θεσμικό επίπεδο, να ενισχύσει περαιτέρω τον τομέα της Κοινής Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφάλειας, με στόχο η Ένωση να προωθήσει αποτελεσματικότερα τα συμφέροντα και τις αξίες της σε διεθνές επίπεδο και ταυτόχρονα να διασφαλίσει και τα συμφέροντα των κρατών μελών στον τομέα των εξωτερικών σχέσεων.

Με την αντικατάσταση της Κοινότητας από την Ένωση και την αναγνώριση της νομικής προσωπικότητας στην τελευταία, γίνονται προσπάθειες για απλοποίηση των συνθηκών άσκησης της εξωτερικής πολιτικής στο σύνολο, προσφέροντας, μεταξύ άλλων, στην Ένωση τη δυνατότητα να συνάπτει διεθνείς συμφωνίες και συνθήκες, πάντα όμως στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων που της παραχωρούν τα κράτη. Η διάταξη που αφορά στο συντονισμό των κρατών μελών άλλαξε, αναφέροντας ότι «τα κράτη μέλη συνεννοούνται μεταξύ τους στα πλαίσια του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και του Συμβουλίου για κάθε ζήτημα εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας που παρουσιάζει γενικώς ενδιαφέρον, προκειμένου να καθορίσουν κοινή προσέγγιση. Προτού ένα κράτος μέλος αναλάβει διεθνώς οποιαδήποτε δράση

ή οποιαδήποτε δέσμευση που θα μπορούσε να επηρεάσει τα συμφέροντα της Ένωσης, διαβουλεύεται με τα άλλα κράτη μέλη στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου ή του Συμβουλίου. Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν, με τη σύγκλιση των δράσεων τους, ότι η Ένωση είναι σε θέση να υπερασπίζεται διεθνώς τα συμφέροντα της και τις αξίες της. Τα κράτη μέλη είναι αλληλέγγυα μεταξύ τους.»[24]

Οι αποφάσεις στον τομέα της ΚΕΠΠΑ συνεχίζουν να λαμβάνονται με ομοφωνία από το Συμβούλιο αλλά και από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, το οποίο είναι πλέον θεσμικό όργανο, ενώ χρησιμοποιείται και η ειδική πλειοψηφία σε ορισμένες όμως περιπτώσεις. Επίσης, στη διάταξη που αφορά στη δυνατότητα κράτους-μέλους να αντιταχθεί στη θέσπιση απόφασης, η Συνθήκη της Λισαβόνας προσθέτει: «ο Ύπατος Εκπρόσωπος αναζητεί, σε στενή διαβούλευση με το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος, λύση που να είναι αποδεκτή για το συγκεκριμένο κράτος μέλος. Εάν δεν το επιτύχει, το Συμβούλιο μπορεί, με ειδική πλειοψηφία, να ζητήσει την παραπομπή του θέματος στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, ώστε να ληφθεί ομόφωνα απόφαση».

Η συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση προέβλεπε ότι οι λειτουργικές δαπάνες της ΚΕΠΠΑ βαρύνουν είτε τον προϋπολογισμό της Κοινότητας είτε τα κράτη μέλη, σύμφωνα με μια κλείδα κατανομής που θα καθοριστεί. Αυτή η διαδικασία "κατά περίπτωση" προκάλεσε πολλές επικρίσεις, ιδίως εκ μέρους της Επιτροπής, για τον πολύπλοκο και αναποτελεσματικό χαρακτήρα της.

Με τη συνθήκη του Άμστερνταμ, διορθώνεται η κατάσταση καθώς οι λειτουργικές δαπάνες που συνεπάγεται η ΚΕΠΠΑ βαρύνουν τον προϋπολογισμό της Κοινότητας, πλην των δαπανών για επιχειρήσεις που έχουν στρατιωτικές ή αμυντικές συνέπειες και των περιπτώσεων κατά τις οποίες το Συμβούλιο λαμβάνει ομόφωνα διαφορετική απόφαση. Στην τελευταία περίπτωση, προβλέπεται ότι κράτος μέλος που έχει συνοδεύσει την αποχή του με επίσημη δήλωση δεν υποχρεούται να συμβάλει στη χρηματοδότηση της αντίστοιχης επιχείρησης.

Όταν οι δαπάνες βαρύνουν τα κράτη μέλη, η κατανομή πραγματοποιείται σύμφωνα με την κλείδα του ακαθάριστου εθνικού προϊόντος, εκτός αν το Συμβούλιο λάβει ομόφωνα διαφορετική απόφαση.

Σύμφωνα με το άρθρο 352 ΣΛΛΕ (πρώην άρθρο 308 της ΣΕΚ): «Εάν, στο πλαίσιο των πολιτικών που καθορίζονται από τις Συνθήκες, η δράση της Ένωσης θεωρείται απαραίτητη για την επίτευξη ενός από τους στόχους που τίθενται με τις Συνθήκες, χωρίς αυτές να προβλέπουν τις εξουσίες δράσης που απαιτούνται για τον σκοπό αυτό, το Συμβούλιο, αποφασίζοντας ομόφωνα μετά από πρόταση της Επιτροπής και την έγκριση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, θεσπίζει τις κατάλληλες διατάξεις. Όταν το Συμβούλιο θεσπίζει τις διατάξεις αυτές σύμφωνα με ειδική νομοθετική διαδικασία, αποφαίνεται επίσης ομόφωνα προτάσεις της Επιτροπής και μετά από την έγκριση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

Η Επιτροπή, στο πλαίσιο της διαδικασίας ελέγχου της αρχής της επικουρικότητας που αναφέρεται στο άρθρο 5, παράγραφος 3, της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, εφιστά την προσοχή των εθνικών κοινοβουλίων στις προτάσεις που βασίζονται στο παρόν άρθρο.

[24] Άρθρο 32 ΣΕΕ (πρώην Άρθρο 16 ΣΕΕ)

Τα μέτρα που βασίζονται στο παρόν άρθρο δεν μπορούν να περιλαμβάνουν εναρμόνιση των νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων των κρατών μελών στις περιπτώσεις στις οποίες οι Συνθήκες αποκλείουν την εναρμόνιση αυτή.

Το παρόν άρθρο δεν δύναται να χρησιμοποιηθεί ως βάση για την επίτευξη στόχου που εμπίπτει στην κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφαλείας και κάθε πράξη θεσπιζόμενη σύμφωνα με το παρόν άρθρο σέβεται τα όρια που θέτει το άρθρο 40, εδάφιο δεύτερο της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση».

4.3 ΚΟΙΝΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΜΥΝΑΣ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ (ΚΠΑΑ)

Σύμφωνα με τη Συνθήκη της Λισαβόνας, η κοινή πολιτική ασφάλειας και άμυνας (ΚΠΑΑ) αποτελεί αναπόσπαστο στοιχείο της κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφαλείας.(ΚΕΠΠΑ)[25] Περιλαμβάνει τον προοδευτικό προσδιορισμό της κοινής αμυντικής πολιτικής της Ένωσης, η οποία θα οδηγήσει στην κοινή άμυνα όταν το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο λάβει σχετική απόφαση με ομοφωνία. Στην περίπτωση αυτή, θα συστήσει στα κράτη μέλη την έκδοση της απόφασης αυτής σύμφωνα με τους αντίστοιχους συνταγματικούς τους κανόνες. Οι αποφάσεις σχετικά με την κοινή πολιτική ασφάλειας και άμυνας εκδίδονται από το Συμβούλιο ομόφωνα μετά από πρόταση του ύπατου εκπροσώπου της Ένωσης για θέματα εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφαλείας ή πρωτοβουλία κράτους μέλους.[26]

Με σκοπό την ενίσχυση της ικανότητας λήψης απόφασης της ΕΕ για θέματα ασφάλειας, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στο Ελσίνκι αποφάσισε τη δημιουργία κατάλληλων πολιτικών και στρατιωτικών οργάνων που εντάσσονται στις λειτουργίες του Συμβουλίου της Ένωσης. Στην κατεύθυνση αυτή το επόμενο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Φέιρα (Πορτογαλία 2000) προχώρησε σε μια σειρά μεταβατικών ρυθμίσεων με τις οποίες τέθηκαν οι βάσεις για τη δημιουργία μόνιμων πολιτικών και στρατιωτικών οργάνων της ΚΕΠΑΑ που θα επιτρέψουν στην Ένωση να διασφαλίζει την απαιτούμενη πολιτική καθοδήγηση και στρατηγική χάραξη των επιχειρήσεων αυτών, τηρουμένου του ενιαίου θεσμικού πλαισίου. Τα όργανα αυτά είναι:

α) το Συμβούλιο Υπουργών στο πλαίσιο του Συμβουλίου Γενικών Υποθέσεων, με τη συμμετοχή των Υπουργών Εξωτερικών και Άμυνας, όπου απαιτείται. Λαμβάνει τις απαραίτητες αποφάσεις για τον καθορισμό και την υλοποίηση της ΚΕΠΑΑ και διαμορφώνει τις γενικές στρατηγικές κατευθύνσεις, βάση των γενικών στρατηγικών που χαράσσονται από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. Οι εργασίες του Συμβουλίου προετοιμάζονται από την Επιτροπή των Μονίμων Αντιπροσώπων.

β) η Επιτροπή Πολιτικής Ασφάλειας (ΕΠΑ), που συνίσταται σε επίπεδο Πρέσβεων υποστηριζόμενη από την πολιτικο-στρατιωτική ομάδα εργασίας, παρακολουθεί τη διεθνή κατάσταση, συμβάλλει στη χάραξη γενικών κατευθύνσεων της ΚΕΠΑΑ, εισηγείται τις αποφάσεις και εποπτεύει την υλοποίηση των συμφωνηθέντων.

γ) η Στρατιωτική Επιτροπή που έχει τη διεύθυνση όλων των στρατιωτικών ενεργειών στα πλαίσια της ΕΕ. Αποτελείται από τους Αρχηγούς ΓΕΕΘΑ των Κρατών-Μελών,

[25] http://www.europedia.moussis.eu/books/Book
[26] Άρθρο 42 ΣΕΕ

εκπροσωπούμενους από τους στρατιωτικούς αντιπροσώπους τους, που είναι μόνιμα διαπιστευμένοι στις Βρυξέλλες. Είναι υπεύθυνο για την παροχή στρατιωτικής συμβουλής και την υποβολή συστάσεων στην ΕΠΑ για όλα τα στρατιωτικά ζητήματα.

δ) το μόνιμο Στρατιωτικό Επιτελείο της ΕΕ. Υλοποιεί τη στρατιωτική σχεδίαση, επεξεργάζεται τη στρατιωτική συμβουλή μετά από εντολή της Στρατιωτικής Επιτροπής, επεξεργάζεται τις απαντήσεις των επιχειρησιακών σεναρίων στο πλαίσιο των αποστολών Petersberg. Κάνει εκτίμηση της κατάστασης σε μία κρίση, τηρεί ενημερωμένη την κατάσταση των δυνάμεων και υποστηρίζει τον Επιχειρησιακό Διοικητή στη κατάρτιση του επιχειρησιακού σχεδιασμού.

Στον τομέα της διαχείρισης κρίσεων με πολιτικά μέσα (Civilian Crises Management Capability), δημιουργείται βάση δεδομένων με πληροφορίες σχετικά με όλα τα διαθέσιμα μέσα και δυνατότητες για την αντιμετώπιση κρίσεων χωρίς τη χρήση στρατιωτικών μέσων, στο πλαίσιο ενός μηχανισμού ταχείας αντίδρασης για υποστήριξη πληγέντων περιοχών με οικονομική ή άλλης μορφής βοήθεια. Για το συντονισμό αυτών των προσπαθειών, εκτός από τη Μονάδα Πολιτικής Σχεδίασης που λειτουργεί στη Γραμματεία του Συμβουλίου, δημιουργείται η επιτροπή για την πολιτική διαχείριση κρίσεων και αρμόδια για θέματα ανθρωπιστικής βοήθειας και οικονομικής ενίσχυσης των πληγέντων περιοχών, καθώς και για θέματα διοίκησης, αστυνόμευσης και αποκατάστασης του νόμου στις περιοχές που πλήττονται από μια κρίση. Οι μηχανισμοί αυτοί ενισχύουν την ικανότητα του Συμβουλίου της ΕΕ για ταχεία λήψη απόφασης τόσο στο τομέα της πρόληψης όσο και στο τομέα της διαχείρισης κρίσεων υπό την πολιτική καθοδήγηση του Συμβουλίου Γενικών Υποθέσεων (Υπουργοί Εξωτερικών) με τη συμμετοχή, όταν απαιτείται, και των Υπουργών Άμυνας.

Επιπλέον, διαμορφώνεται η αναγκαία δομή για την πολιτικο-στρατιωτική συνεργασία σε όλες τις φάσεις της πρόληψης, παρακολούθησης και ελέγχου μιας κρίσης, της λήψης απόφασης για στρατιωτική δράση και της στρατηγικής επιλογής σχετικά με το είδος της επιχείρησης, καθώς επίσης και της σχεδίασης, προετοιμασίας και διεξαγωγής μιας στρατιωτικής επιχείρησης υπό τη συντονιστική ευθύνη του Ύπατου Εκπροσώπου της ΚΕΠΠΑ. Η πολιτικο-στρατιωτική αυτή ικανότητα χειρισμού κρίσεων θεωρείται σίγουρο ότι θα ενισχύσει τον διεθνή ρόλο της ΕΕ επιδεικνύοντας στο πεδίο της διαχείρισης κρίσεων μια μοναδικής ποικιλίας πολιτικο-στρατιωτικές επιλογές, που θα καταστήσουν την Ένωση σημαντικό παράγοντα για τη διατήρηση της ασφάλειας και σταθερότητας στην Ευρώπη.

Τα κράτη μέλη που πληρούν υψηλότερα κριτήρια στρατιωτικών δυνατοτήτων και έχουν αναλάβει δεσμευτικότερες υποχρεώσεις στον τομέα αυτό, ενόψει των πλέον απαιτητικών αποστολών, μπορούν να θεσμοθετήσουν μόνιμη διαρθρωμένη συνεργασία στο πλαίσιο της Ένωσης.[27] Η συνεργασία αυτή διέπεται από το άρθρο 46 της ΣΕΕ και από το πρωτόκολλο σχετικά με τη μόνιμη διαρθρωμένη συνεργασία. Αυτό το τελευταίο προβλέπει ότι αυτή η συνεργασία είναι ανοικτή σε κάθε κράτος μέλος το οποίο αναλαμβάνει τη δέσμευση:

- να προβεί στην εντατικότερη ανάπτυξη των αμυντικών του δυνατοτήτων, μέσω της ανάπτυξης των εθνικών τους συνεισφορών και της συμμετοχής, ενδεχομένως, σε πολυεθνικές δυνάμεις, στα κύρια ευρωπαϊκά προγράμματα εξοπλισμού και στις δραστηριότητες του

[27] Άρθρο 42 § 6 ΣΕΕ

Ευρωπαϊκού Οργανισμού Άμυνας, και να έχει τη δυνατότητα να παράσχει, μάχιμες μονάδες ειδικευμένες για τις προβλεπόμενες αποστολές, ικανές να αναλάβουν, εντός προθεσμίας 5 έως 30 ημερών, αποστολές οι οποίες προβλέπονται στο άρθρο 43 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Για την επίτευξη αυτών των στόχων, τα κράτη μέλη τα οποία συμμετέχουν στη μόνιμη διαρθρωμένη συνεργασία δεσμεύονται ιδίως: να συνεργάζονται με σκοπό την επίτευξη των συμφωνηθέντων στόχων που αφορούν το επίπεδο των δαπανών για επενδύσεις στον τομέα των αμυντικών εξοπλισμών· να προσεγγίσουν, στο μέτρο του δυνατού, τα αμυντικά τους μέσα· και να θεσπίζουν συγκεκριμένα μέτρα για την ενίσχυση της διαθεσιμότητας, της διαλειτουργικότητας, της ευελιξίας και της δυνατότητας ανάπτυξης των δυνάμεών τους.

Εξαιρετικά επικίνδυνη ήταν η εισαγωγή της λεγόμενης «Μόνιμης Διαρθρωμένης Συνεργασίας» σε θέματα άμυνας, που επιτρέπει σε κράτη-μέλη που «πληρούν ψηλά κριτήρια στρατιωτικών δυνατοτήτων» να προχωρούν ως ομάδα σε βαθύτερη στρατιωτική συνεργασία. Αυτά τα κράτη δεσμεύονται να αναπτύξουν πολυεθνικές στρατιωτικές δυνάμεις, εξοπλιστικά προγράμματα και να δημιουργήσουν μάχιμες μονάδες**.** Στην ουσία, θεσμοποιείται η ηγεμονία των ισχυρών κρατών και στα θέματα άμυνας.

Η Συνθήκη της Λισαβόνας (αντιγράφοντας το σχέδιο της συνταγματικής Συνθήκης) εισήγαγε μια ρήτρα αλληλεγγύης και μια ρήτρα αμοιβαίας βοήθειας. Η ρήτρα αλληλεγγύης δηλώνει ότι η Ένωση και τα κράτη μέλη της ενεργούν από κοινού, με πνεύμα αλληλεγγύης, εάν ένα κράτος μέλος δεχθεί τρομοκρατική επίθεση ή πληγεί από φυσική ή ανθρωπογενή καταστροφή. Η Ένωση κινητοποιεί όλα τα μέσα που έχει στη διάθεσή της, συμπεριλαμβανομένων των στρατιωτικών μέσων που θέτουν στη διάθεσή της τα κράτη μέλη, για:

- την πρόληψη τρομοκρατικής απειλής στο έδαφος των κρατών μελών, την προστασία των δημοκρατικών θεσμών και του άμαχου πληθυσμού από ενδεχόμενη τρομοκρατική επίθεση και την παροχή συνδρομής σε κράτος μέλος στο έδαφός του, μετά από αίτηση των πολιτικών του αρχών, σε περίπτωση τρομοκρατικής επίθεσης· και

- την παροχή συνδρομής σε κράτος μέλος στο έδαφός του, μετά από αίτηση των πολιτικών του αρχών, σε περίπτωση φυσικής ή ανθρωπογενούς καταστροφής.[28] Σύμφωνα με τη ρήτρα αμοιβαίας βοήθειας, σε περίπτωση κατά την οποία κράτος μέλος δεχθεί ένοπλη επίθεση στο έδαφός του, τα άλλα κράτη μέλη οφείλουν να του παράσχουν βοήθεια και συνδρομή με όλα τα μέσα που έχουν στη διάθεσή τους, σύμφωνα με το άρθρο 51 του Καταστατικού Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών.[29]

4.4 ΕΝ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

4.4.1 ΚΟΣΟΒΟ

Την σήμερον ημέρα οι στρατιώτες συχνά έχουν να εκτελούν αποστολές μέσα σε πόλεις. Αποστολές σαν και αυτές συμπεριλαμβάνουν την επικράτηση ηρεμίας μέσα σε έντονες διαταραχές και υπό διαμαρτυρίες. Οι στρατιώτες δεν μπορούν να βασίζονται μόνο στα όπλα

[28] Άρθρο 222 ΣΛΕΕ
[29] Άρθρο 42 § 7 ΣΕΕ

τους αν θέλουν να αποφύγουν καταστροφικές εξελίξεις βίας. Για αυτό το λόγο ο στρατός εξελίχτηκε και η ανάγκη για μη-θανατηφόρα επεισόδια έγιναν αναγκαίες.

Το 1999-2000, χώρες συμπεριλαμβανομένων τη Γερμανία, την Αγγλία, τη Γαλλία και την Αυστρία έστειλαν στρατιώτες με εντολές να αποφύγουν τις έντονες ταραχές. Οι στρατιώτες δέχθηκαν επίθεση από πέτρες και από εκρηκτικά, ενώ χρησιμοποίησαν συρματοπλέγματα και άλλες τακτικές για να αποτρέψουν και να συγκρατήσουν την απειλή. Στο τέλος χρειάστηκε να χρησιμοποιηθούν δακρυγόνα, κυνηγετικά όπλα και ελεύθεροι σκοπευτές για να εξουδετερώσουν τις απειλές. Με την σύγχρονη στρατιωτική εμπειρία η οποία έχει συσσωρευτεί από διάφορες αποστολές σε όλο τον κόσμο, μη θανατηφόρες ικανότητες θεωρούνται ένα μεγάλο βήμα μπροστά για της στρατιωτικές δυνάμεις, ειδικά εκείνες που υπηρετούν στον ΟΗΕ, αλλά ακόμη και αν είναι το πιο λογικό βήμα μπροστά, η εξέλιξη αυτή είναι πολύ αργή.

Μελλοντικά, οι στρατιωτικές ικανότητες πρέπει να εξελιχθούν για να αυξηθούν οι δυνατότητες του στρατού να χειρίζεται διάφορες διαμάχες. Αυτές οι ικανότητες θα χρησιμοποιηθούν για διάφορους λόγους όπως για την προστασία οχημάτων και για την δυνατότητα να γίνεται μια ασφαλείς συνοδεία από ένα τόπο σε άλλο. Αυτές οι ικανότητες δεν θα είναι χρήσιμες μόνο στο έδαφος εφόσον μπορούν να χρησιμοποιηθούν και στο νερό οι οποίες είναι πολύ σημαντικό να εισαχθούν αυτές της γνώσεις για την Ευρώπη. Οι στρατιώτες πρέπει να είναι έτοιμοι να ανταπεξέλθουν σε αυτά τα προβλήματα αν αρχίσει μια μάχη και υπάρχουν παρευρισκόμενοι πολίτες.

Αυτό θα επέτρεπε, παραδείγματος χάρη, στις ένοπλες δυνάμεις, να εξουδετερώσουν μια απειλή από πειρατές πριν προλάβουν οι τελευταίοι να επιτεθούν σε κοντινά επιβατικά πλοία. Υπάρχουν πολλές πιθανές, μη θανατηφόρες, εναλλακτικές λύσεις οι οποίες θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν ώστε να αποφευχθούν μάχες, τραυματισμοί και ζημιές.

Για παράδειγμα, το ΝΑΤΟ από το 1999 έχει τον κύριο ρόλο στο να καθοδηγεί μια επιχείρηση με σκοπό να κρατήσει την ειρήνη στο Κόσσοβο. Σήμερα περίπου 4600 στρατιώτες από το ΝΑΤΟ, προμηθευμένοι από 31 διαφορετικές χώρες συνεχίζουν να αγωνίζονται στο να διατηρούν ένα ασφαλές περιβάλλον και την ελευθερία των πολιτών στο Κόσσοβο. Αυτή η επιχείρηση διεξάγεται σε συνεργασία με τις Ηνωμένες Πολιτείες και την Ευρωπαϊκή Ένωση, οι οποίες υποστηρίζουν την ανάπτυξη στο Κόσσοβο σε τομείς όπως τη δημοκρατία, τη πολυεθνικότητα και την ειρήνη.

4.4.2 ΑΦΧΑΝΙΣΤΑΝ

Το Joint Deployable Exploitation and Analysis Laboratory (JDEAL) είναι ένα εργαστήριο σχεδιασμένο να αντιμετωπίζει τον κίνδυνο των εκρηκτικών συσκευών, όπου αυτές είναι αυτοσχεδιασμένες. Το εργοστάσιο αυτό, το οποίο είναι σχεδιασμένο από το Ευρωπαϊκό Οργανισμό Άμυνας, επικεντρώνεται στο να εκπαιδεύει δυναμικό και να παρέχει πλήρως τις

ικανότητες τις οποίες χρειάζονται για την τεχνική επεξεργασία. Αυτό συμπεριλαμβάνει την καταγραφή και την ανάλυση πληροφοριών σχετικά με επιθέσεις όπου έχουν χρησιμοποιηθεί αυτοσχεδιασμένες εκρηκτικές συσκευές. Το σχέδιο αυτό χρησιμοποίει εξοπλισμό και γνώσεις που μαζεύτηκαν από το ΕΟΑ.

Το σχέδιο επιτρέπει πολυεθνική εκπαίδευση και την αύξηση των γνώσεων και των ικανοτήτων Ευρωπαϊκών χωρών ενάντια στον αυτοσχεδιασμένων εκρηκτικών συσκευών. Οι ικανότητες που κερδίζονται με την αντιμετώπιση αυτών των εκρηκτικών συσκευών στο Αφγανιστάν αυξάνονται, εφόσον η εμπειρία που κερδίζεται κάθε φορά που αντιμετωπίζονται τέτοια προβλήματα επίσης αυξάνεται. Οι πληροφορίες που χρησιμοποιούνται για να αντιμετωπίζονται αυτά τα προβλήματα συμπεριλαμβάνουν υψηλής ποιότητας φωτογραφίες των συσκευών, βιομετρική ανάλυση και αναλύσεις των ηλεκτρικών κυκλωμάτων που χρησιμοποιούνται για να φτιαχτούν αυτές της συσκευές. Δεν είναι μόνο αρκετό να μπορούμε να ανταπεξέλθουμε εναντίον αυτές τις συσκευές, αλλά είναι απαραίτητο να μπορούμε και να αποτρέπουμε τη δημιουργία τους, ή τουλάχιστον να είμαστε πλήρως προετοιμασμένοι για αυτές εάν δεν μπορούμε να τις αποτρέψουμε.

Η Ανθρωπιστική Βοήθεια της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και το τμήμα Πολιτικής Προστασίας είναι ένας από τους λίγους φιλανθρωπικούς δωρητές που συνεχώς βοηθούν το Αφγανιστάν από το 1994. Το 2016 έδωσε 25 εκατομμύρια ευρώ να βοηθήσουν της βασικές ανάγκες των πολιτών του Αφγανιστάν. Μαζί με το τελευταίο ποσό που μάζεψαν , το σύνολο χρηματοδότησης για βοήθεια που έδωσαν είναι 705 εκατομμύρια ευρώ. Τα έργα που χρηματοδοτούνται από την Ευρώπη είναι να παρέχουν επείγον ιατρική βοήθεια, φαγητό, νερό , προστασία, καταφύγιο και να προωθούν υγιεινή.

4.4.3 ΣΟΜΑΛΙΑ

Από την 1η Οκτωβρίου άρχισε η πρώτη Ευρωπαϊκή στρατιωτική αποστολή για να καλύψει τα κριτήρια για δορυφορικές τηλεπικοινωνίες. Νωρίτερα αυτό το χρόνο, η Αθηνά - ένας μηχανισμός ο οποίος είναι καθορισμένος να χορηγήσει τις στρατιωτικές επιχειρήσεις, εντάχθηκε στον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Άμυνας (ΕΟΑ) ως μέρος της προσπάθειας καλυτέρευσης των διαδικασιών για τις διάφορες αποστολές. Μέσα από την οργάνωση η αποστολή έχει ως στόχο την ενδυνάμωση της στρατιωτικής σύνδεσης μεταξύ της Σομαλίας και Ευρώπης. Στους επόμενους μήνες η οργάνωση θα αναλάβει την δορυφορική τηλεπικοινωνία για της αποστολές EUNAVFOR Atalanta, EUTM Mali and EUTM Somalia και Αθηνά.

Ο σκοπός αυτής της επιχείρησης είναι να προστατεύουν σκάφη του παγκόσμιου επισιτιστικού προγράμματος και να εντοπίζουν καθώς και να αποτρέπουν πειρατίες ή ένοπλες ληστείες. Η επιχείρηση αυτή υποστηρίζει άλλες αποστολές της Ευρώπης οι οποίες στοχεύουν να ενισχύσουν την ασφάλεια στην θάλασσα, η οποία συμπεριλαμβάνει την ασφάλεια στις ακτές.

Η ΕΔΑ ενεργεί σαν το κύριο αγοραστικό σώμα εκ μέρους τα συμβάλλοντα μέλη. Αγοράζει τις υπηρεσίες από τον εμπορικό πάροχο και χρησιμοποίει ένα σύστημα το οποίο πληρώνεις όσο το χρησιμοποιείς. Ο λόγος για αυτό είναι ώστε τα μέλη να μην πληρώνουν το συνηθισμένο κόστος, αλλά μόνο ότι παραγγείλουν. Από τον Μαίο 2013 υπήρξαν 24

παραγγελίες. Μέλη αυτού του οργανισμού συμπεριλαμβάνουν την Αυστρία το Βέλγιο την Κύπρο, τη Γερμανία, την Ελλάδα και τον μηχανισμό Αθηνά.

Στης 10 Απριλίου 2010 η Ευρωπαϊκή Ένωση άρχισε μια στρατιωτική αποστολή στην Σομαλία για να συμβάλλει να δυναμώσει την Ομοσπονδιακή Κυβέρνηση της Σομαλίας. Ο σκοπός αυτής είναι να υποστηρίξει την σταθεροποίηση της χώρας και να καλυφθούν οι ανάγκες των κατοίκων της Σομαλίας. Από το 2010 το EUTM Somalia (EU Training Mission) κατάφερε να εκπαιδεύσει περίπου 3600 Σομαλιανούς στρατιώτες με τον σκοπό να εκπαιδεύσει αξιωματικούς, ειδικούς και εκπαιδευτές. Η εκπαίδευση γινόταν στην Ουγκάντα λόγο των πολιτικών και επικίνδυνων καταστάσεων στην Σομαλία. Ειδικοί στρατιώτες εκπαιδεύονταν στις περιοχές ως στρατονόμοι και μυστικοί πράκτορες, με συνεργασία μαζί με στρατιωτικούς και πολίτες.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι ο μεγαλύτερος χρηματοδότης στην Σομαλία. Έως το 2008 η Ευρωπαϊκή Ένωσε προμήθευσε την Σομαλία με 1.2 δισεκατομμύρια ευρώ μέσω διαφόρων πηγών χρηματοδότησης. Από το 2008-2013 δόθηκαν 422 εκατομμύρια ευρώ στην Σομαλία με σκοπό την οικοδόμηση του κράτους, την εκπαίδευση, την οικονομική ανάπτυξη και την επισιτιστική ασφάλεια. Μέχρι τώρα, 31 νέα σχολεία και 194 εγκατάστασης πλυσίματος έχουν χτιστεί, συμπεριλαμβάνοντας 167 αίθουσες διδασκαλίας, οι οποίες έχουν αποκατασταθεί και επιπλωθεί.

4.5. ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΚΑΙ ΑΜΥΝΑΣ (ΕΑΑΑ)

Η Ευρωπαϊκή Ακαδημία Ασφάλειας και Άμυνας (ΕΑΑΑ) ιδρύθηκε με απόφαση του Συμβουλίου, ημερομηνίας 22 Απριλίου 2013, με σκοπό να ενισχύσει την κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλεια της Ένωσης (ΚΕΠΠΑ).[30] Το ανθρώπινο δίκτυο της ακαδημίας αποτελείται από σώματα ασφαλείας και αμύνης εντός της ΕΕ, και διέπεται από τα κράτη μέλη και το Ινστιτούτο Μελετών της Ευρωπαϊκής Ένωσης για Θέματα Ασφάλειας (ΙΜΕΕΘΑ).[31] Η ακαδημία παρέχει εκπαίδευση στρατηγικού επιπέδου, στον τομέα της ΕΠΑΑ και προωθεί την κοινή κατανόηση της ΕΠΑΑ μεταξύ του πολιτικού και στρατιωτικού προσωπικού. Προκειμένου να βελτιώσει την ανάπτυξη και λειτουργία των μη στρατιωτικών αποστολών διαχείρισης κρίσεων, η Ένωση δημιούργησε αποθήκη στην οποία μπορεί να αποθηκεύεται νέος και χρησιμοποιημένος εξοπλισμός για τέτοιες αποστολές.[32]

4.6 ΕΥΡΩΠΑΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΑΜΥΝΑΣ (ΕΟΑ)

Ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Άμυνας ιδρύθηκε το 2004 για να αναπτύξει σχέδια και προγράμματα με σκοπό την υποστήριξη της ανάπτυξης της ευρωπαϊκής πολιτικής ασφάλειας και άμυνας.[33] Προσδιορίζει τις επιχειρησιακές ανάγκες, προωθεί μέτρα για την ικανοποίησή τους, συμβάλλει στον προσδιορισμό και, ενδεχομένως, στην υλοποίηση κάθε μέτρου πρόσφορου για την ενίσχυση της βιομηχανικής και τεχνολογικής βάσης του αμυντικού τομέα, συμμετέχει στον προσδιορισμό ευρωπαϊκής πολιτικής δυνατοτήτων και εξοπλισμών και επικουρεί το Συμβούλιο

[30] Απόφαση 2013/189, άρθρο 2 [τελευταία τροποποίηση από κανονισμό 2014/491]
[31] ibid, άρθρο 5 [τελευταία τροποποίηση από κανονισμό 2014/491]
[32] Απόφαση 2012/698
[33] Κοινή δράση 2004/551

στην αξιολόγηση της βελτίωσης των στρατιωτικών δυνατοτήτων. Ο ΕΟΑ τίθεται υπό την εξουσία του Συμβουλίου και είναι ανοιχτός σε κάθε κράτος μέλος που επιθυμεί να συμμετάσχει σε αυτόν.[34]

4.7 ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΚΩΝ ΑΠΕΙΛΩΝ ΚΑΙ Η ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΠΡΟΚΛΗΣΕΩΝ

Μετά το τρομοκρατικό κτύπημα της 11ης Μαρτίου στη Μαδρίτη, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο των Βρυξελλών (25-26 Μαρτίου 2004) αποφάσισε να αναθεωρήσει το πρόγραμμα δράσης της ΕΕ για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, θέτοντας τους εξής στρατηγικούς στόχους:

- επιδίωξη μεγαλύτερης διεθνούς συναίνεσης και εντατικοποίηση των διεθνών προσπαθειών κατά της τρομοκρατίας,
- περιορισμό της πρόσβασης των τρομοκρατών σε χρηματοδοτικούς και άλλους οικονομικούς πόρους,
- μεγιστοποίηση της ικανότητας των φορέων της ΕΕ και των κρατών μελών να προβαίνουν στον εντοπισμό, την ανάκριση και τη δίωξη τρομοκρατών και να προλαμβάνουν τρομοκρατικές επιθέσεις,
- προστασία της ασφάλειας των διεθνών μεταφορών και εξασφάλιση αποτελεσματικών συστημάτων συνοριακών ελέγχων,
- ενίσχυση της ικανότητας της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των κρατών μελών να αντιμετωπίζουν τις συνέπειες τρομοκρατικής επίθεσης, και
- καταπολέμηση των παραγόντων οι οποίοι συμβάλλουν στην υποστήριξη της τρομοκρατίας και τη στρατολόγηση νέων στελεχών.

Επιπλέον, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο διακήρυξε ότι τα κράτη μέλη και τα προσχωρούντα κράτη θα ενεργούν από κοινού με πνεύμα αλληλεγγύης και θα ενεργοποιούν όλα τα μέσα που έχουν στη διάθεσή τους, συμπεριλαμβανομένων στρατιωτικών πόρων, εάν κάποιο εξ αυτών δεχθεί τρομοκρατική επίθεση.

Σε συμπεράσματα ως προς την καταπολέμηση της απόφασης αριθ. 1373 (2001) του Συμβουλίου Ασφάλειας διεθνούς τρομοκρατίας, που υιοθέτησε στις 8 Οκτωβρίου 2001, το Συμβούλιο εξέφρασε την ικανοποίησή του για την έκδοση της των Ηνωμένων Εθνών και τόνισε ότι η Ένωση είναι σθεναρά αποφασισμένη να καταπολεμήσει τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας σε στενή σύμπραξη με τις Ηνωμένες Πολιτείες. Πράγματι, η ΕΕ επέβαλε συγκεκριμένα περιοριστικά μέτρα κατά ορισμένων προσώπων και οντοτήτων που συνδέονταν με τον Οσάμα Μπιν Λάντεν, το δίκτυο της Αλ Κάιντα και τους Ταλιμπάν.[35] Το Συμβούλιο δήλωσε ότι η παροχή ή συλλογή κεφαλαίων με σκοπό να χρησιμοποιηθούν για τη διάπραξη τρομοκρατικών ενεργειών θεωρείται έγκλημα και ότι, κατά συνέπεια, τα εν λόγω κεφάλαια και χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία ή οικονομικοί πόροι πρέπει να δεσμεύονται.[36] Ένας κανονισμός θέσπισε ένα νομικό μέσο για την καταπολέμηση της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας.[37] Η ΕΕ έχει καθορίσει τις βασικές αρχές και τις ελάχιστες προδιαγραφές

[34] Άρθρα 42 § 3 και 45 ΣΕΕ
[35] Κοινή θέση και κανονισμός 2002/402 881/2002, τροποποιηθείσα τελευταία από κανονισμό 2015/532
[36] Κοινές θέσεις 2001/930 και 2001/931 [τροποποιηθείσα τελευταία από απόφαση 2015/521]
[37] Κανονισμός 2580/2001 [τροποποιηθείσα τελευταία από κανονισμό 2015/513]

ασφαλείας για την προστασία των διαβαθμισμένων πληροφοριών της (ΔΠΕΕ)[38] και θέσπισε κανόνες ασφαλείας για την προστασία των ΔΠΕΕ, σχετικά ιδίως με τις δραστηριότητες του Συμβουλίου.[39] Η ΕΕ έχει συνάψει συμφωνίες σχετικά με την προστασία διαβαθμισμένων πληροφοριών με το ΝΑΤΟ,[40] με τις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής[41] και με τη Ρωσική Ομοσπονδία.[42] Μια συμφωνία μεταξύ την ΕΕ και των ΗΠΑ για την επεξεργασία και τη διαβίβαση δεδομένων από τις καταστάσεις με τα ονόματα των επιβατών (PNR) από τους αερομεταφορείς στο Υπουργείο Εσωτερικής Ασφάλειας των Ηνωμένων Πολιτειών στοχεύει στο να αποτρέψει και να πολεμήσει την τρομοκρατία, εξασφαλίζοντας όμως ένα υψηλό επίπεδο προστασίας των προσωπικών δεδομένων των επιβατών σύμφωνα με τα ευρωπαϊκά κριτήρια για τα θεμελιώδη δικαιώματα και τις προσωπικές ελευθερίες.[43] Μια άλλη συμφωνία αφορά την επεξεργασία και τη διαβίβαση στοιχείων μηνυμάτων χρηματοοικονομικής φύσεως από την Ευρωπαϊκή Ένωση στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής για σκοπούς του Προγράμματος Παρακολούθησης της Χρηματοδότησης της Τρομοκρατίας.[44]

Στο πλαίσιο της εφαρμογής της στρατηγικής της ΕΕ κατά της διάδοσης όπλων μαζικής καταστροφής, η ΕΕ στηρίζει τις δραστηριότητες του Οργανισμού για την Απαγόρευση των Χημικών Όπλων (ΟΑΧΟ)[45] και την εφαρμογή της απόφασης του Συμβουλίου Ασφάλειας των Ηνωμένων Εθνών 1540.[46] Στηρίζει οικονομικά την καταστροφή των χημικών όπλων στη Ρωσική Ομοσπονδία.[47] Για την εξασφάλιση της αδιάλειπτης και πρακτικής εφαρμογής ορισμένων στοιχείων της στρατηγικής της ΕΕ κατά της διάδοσης των όπλων μαζικής καταστροφής, η Ένωση στηρίζει την ενίσχυση της τήρησης της Σύμβασης για την απαγόρευση βιολογικών και τοξινικών όπλων (BTWC).[48] Υποστηρίζει επίσης τις δραστηριότητες της Παγκόσμιας Οργάνωσης Υγείας στον τομέα της βιοασφάλειας και της βιοπροστασίας των εργαστηρίων.[49] Επίσης η ΕΕ προωθεί δραστήρια την ταχεία έναρξη ισχύος της Συνθήκης για τη γενική απαγόρευση των πυρηνικών δοκιμών[50] και υποστηρίζει το σχέδιο διεθνούς δεοντολογικού κώδικα κατά της διάδοσης των βαλλιστικών πυραύλων.[51] Μια κοινή δράση του Συμβουλίου αφορά τη συμβολή της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην επαύξηση της διαφάνειας των ελέγχων των εξαγωγών πυρηνικού υλικού.[52] Η ΕΕ υποστηρίζει τη σύμβαση σχετικά με την απαγόρευση ή τον περιορισμό χρήσης ορισμένων συμβατικών όπλων τα οποία μπορούν να θεωρηθούν ως εξόχως επιβλαβή ή ως προκαλούντα αδιακρίτως αποτελέσματα.[53] Κοινοί κανόνες διέπουν τον έλεγχο

[38] Απόφαση 2011/292
[39] Απόφαση 2015/444
[40] Απόφαση 2003/211
[41] Συμφωνία και Απόφαση 2007/274
[42] Απόφαση 348/2010 και Συμφωνία
[43] Απόφαση 2012/472 και Συμφωνία, τμήμα 9.3
[44] Απόφαση 2010/412 και Συμφωνία
[45] Κοινή δράση 2007/185
[46] Κοινή δράση 2006/419
[47] Κοινή δράση 2007/178
[48] Απόφαση 2012/423
[49] Κοινή δράση 2008/307
[50] Κοινή θέση 1999/533 και Απόφαση 2003/567
[51] Απόφαση 2008/974
[52] Κοινή δράση 97/288
[53] Κοινή δράση 2007/528

των εξαγωγών στρατιωτικής τεχνολογίας και εξοπλισμού.[54] Ένα ευρωπαϊκό σύστημα ισχύει για τον έλεγχο των εξαγωγών, της μεταφοράς, της μεσιτείας και της διαμετακόμισης ειδών διπλής χρήσης, δηλαδή που χρησιμοποιούνται τόσο για πολιτικούς όσο και για στρατιωτικούς σκοπούς.[55] Η ΕΕ προσπαθεί να προωθήσει σε τρίτες χώρες τον έλεγχο των εξαγωγών όπλων και τις αρχές και τα κριτήρια του Κώδικα συμπεριφοράς της ΕΕ για τις εξαγωγές όπλων, ο οποίος εγκρίθηκε στις 8 Ιουνίου 1998.[56] Επίσης προωθεί μεταξύ τρίτων χωρών τη διαδικασία που οδηγεί σε συνθήκη για το εμπόριο όπλων, στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής στρατηγικής ασφάλειας.[57] Κοινές δράσεις ως προς τις νάρκες κατά προσωπικού αφορούν την αναστολή της παραγωγής και των εξαγωγών ναρκών, καθώς και τη σημαντική συμμετοχή της ΕΕ στη διεθνή προσπάθεια για την άρση ναρκοπεδίων στα πλαίσια της σύμβασης της Οττάβας.[58] Το Συμβούλιο επέβαλε περιοριστικά μέτρα κατά του Ιράν σύμφωνα με την απόφαση του Συμβουλίου Ασφάλειας των Ηνωμένων Εθνών 1737 (2006) για να παροτρύνει το Ιράν να αναστείλει χωρίς άλλη καθυστέρηση ορισμένες πυρηνικές δραστηριότητες οι οποίες είναι ικανές να συντελέσουν στην εξάπλωση.[59]

4.8 ΚΟΙΝΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΔΙΑΣΩΣΗΣ ΜΕ ΣΥΜΕΤΟΧΗ ΚΡΑΤΩΝ ΜΕΛΩΝ

Κοινές ασκήσεις έρευνας μπορεί να συμπεριλαμβάνει το Γαλιλαίο το οποίο αποτελείται από δορυφόρους οι όποιοι είναι υψηλής τεχνολογίας και μπορούν να εντοπίσουν σήματα κινδύνου παγκοσμίως. Αυτοί οι δορυφόροι μπορούν να εντοπίσουν αυτά τα σήματα σχεδόν άμεσα και να αναγνωρίσουν ακριβώς την τοποθεσία των απειλών. Έχει υλοποιηθεί από συγκεκριμένες Ευρωπαϊκές χώρες χρησιμοποιώντας την τεχνολογία που παρέχουν. Αυτοί οι τεχνολογία μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την διάσωση πολλών ανθρώπων. Το Γαλιλέο θα μπορούσε να φανεί χρήσιμο στην ανεύρεση καταστάσεων έκτακτης ανάγκης όπως έγινε στην αποστολή Τριτον. Η αποστολή Τριτον είναι μια συνοριακή αποστολή η οποία εκτελείτε από την Φροντεξ, που είναι η ασφάλεια των συνόρων της Ευρώπης. Η αποστολή ξεκίνησε στης 1η Νοεμβρίου 2014 από 15 μέλη τα οποία ήταν εθελοντικά ενταγμένα από Ευρωπαϊκά μέλη συμπεριλαμβανομένων μέλη της κυρίως της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Εθελοντικά μέλη συμπεριλαμβάνουν η Ρουμανία, η Ισπανία, η Γαλλία, η Πορτογαλία και άλλες. Η αποστολή περιλαμβάνει δυο αεροπλάνα που επιτηρούνται, τρία πλοία, και επτά ομάδες οι οποίες μαζεύουν πληροφορίες. Ο προϋπολογισμός τους ανέρχεται περίπου στα 2.9 εκατομμύρια ευρώ τον μήνα.

Μια από τις επίκαιρες ασκήσεις έρευνας και διάσωσης που αναπτύσσετε στην Ευρωπαϊκή Ένωση είναι η καταπολέμηση της τρομοκρατίας. Η Ευρωπαϊκή ένωση έχει στρατηγικό σκοπό στο να προβλέψει τρομοκρατικής επίθεσης και να προετοιμαστεί για να μπορέσει να ανταπεξέλθει. Αυτό γίνεται με την καλυτέρευση της δυνατότητας να

[54] Κοινή θέση 2008/944

[55] Κανονισμός 428/2009 [τροποποιηθείσα τελευταία από κανονισμό 1382/2014]

[56] Κοινή δράση 2008/230

[57] Απόφαση 2009/42/ΚΕΠΠΑ

[58] Κοινή δράση 97/817

[59] Κοινή θέση 2008/652, απόφαση 2015/556 [τροποποιηθείσα τελευταία από απόφαση 2014/829] και κανονισμός 267/2012 [τροποποιηθείσα τελευταία από κανονισμό 2015/549]

αντιμετωπίζονται οι συνέπειες και με το να συντονίζεται καλύτερα η ανταπόκριση στις ανάγκες των ανθρώπων. Ο τρόπος που χρησιμοποιεί η Ευρώπη για να αντιμετωπίσει την τρομοκρατία είναι χωρισμένος σε 4 τομείς. Η αποτροπή, η προστασία, η επιδίωξη και η απάντηση. Με αυτούς τους 4 τρόπους μαζί μπορεί να αντιμετωπιστεί η κάθε τρομοκρατική απειλή.

Βλέποντας τα πρόσφατα γεγονότα στις τρομοκρατικές επιθέσεις στην Γαλλία, η Ευρωπαϊκή Ένωση ανταποκρίθηκε με το να κρατήσει επείγον συσκέψεις για να αποφασιστούν τα μέτρα που θα ληφθούν. Χώρες συνοριακές από την Γαλλία συμβούλεψαν τους πολίτες τους να μην επισκεφτούν το Παρίσι. Χώρες όπως την Γερμανία αύξησε τα μέτρα ασφαλείας στα αεροδρόμια και στις πτήσεις για να ελέγχουν τα άτομα που φεύγουν και μπαίνουν μέσα στην χώρα τους. Με αυτό τον τρόπο μπόρεσαν να αποτρέψουν πιθανές τρομοκρατικές επιθέσεις πριν προλάβουν να τραυματιστούν ή να σκοτωθούν πολίτες. Με περισσότερα μέτρα ασφαλείας μπορούν να ελέγχονται παράνομοι λαθρομετανάστες που εισέρχονται στις ευρωπαϊκές χώρες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΙ / ΕΟΑ

Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΠΟΛΕΜΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΩΣ ΠΑΡΑΓΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΤΑΞΗΣ, ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΚΑΙ ΑΜΥΝΑΣ

Οι Ευρωπαϊκές χώρες παλιά χρησιμοποιούσαν τις δικές τους γνώσεις και ικανότητες για να παράγουν τα δικά τους όπλα αλλά έκαναν και αγορές συστημάτων από το ΝΑΤΟ ή από την Ρωσία. Στην σήμερον ημέρα ο μειωμένος προϋπολογισμός που έχουν να ξοδέψουν το κάνει πιο δύσκολο να αναπτύξουν τα δικά τους οπλικά συστήματα. Μερικές Ευρωπαϊκές χώρες δεν θέλουν να αγοράζουν αμερικάνικα οπλικά συστήματα για τον λόγο ότι κάνουν πλούσια μια άλλη χώρα με το να αγοράζουν τα δικά της συστήματα. Επίσης, με αυτόν τον τρόπο δεν θα έχουν τα πιο εξειδικευμένα συστήματα επειδή η αμερικάνοι θα τα κρατήσουν για δικά τους. Για αυτό τον λόγο Ευρωπαϊκές χώρες και έθνη προσπαθούν να ενώσουν τους πόρους που διαθέτουν για να καλλιεργήσουν ένα πολυεθνικό πρόγραμμα με το οποίο να δημιουργούν μια πιο ελεύθερη και ανταγωνιστική κοινότητα. Το 2004 πραγματοποιήθηκε αυτό και ιδρύθηκε ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Άμυνας.

Προηγουμένως μεγάλες δυνάμεις της Ευρώπης όπως η Αγγλία η Γερμανία και η Ιταλία συνεργάστηκαν για να παράγουν το πολεμικό αεροπλάνο Panavia Tornado, το 1970. Συνεργάστηκαν χώρες όπως η Αγγλία και η Γαλλία για να παράγουν το πολεμικό αεροπλάνο SEPECAT Jaguar, η Γαλλία και η Γερμανία για να παράγουν το πολεμικό ελικόπτερο Eurocopter Tiger. Αυτές οι συνεργασίες που γίνονται μεταξύ διάφορες χώρες στην Ευρώπη μπορούν να ενισχύσουν τις ένοπλες μας δυνάμεις και να εξασφαλίσουν μεγαλύτερη αίσθηση εθνικής ασφάλειας και άμυνας. Βιομηχανική συγχώνευση είναι ένας τρόπος να ενώνονται οι γνώσεις και ικανότητες που παρέχουν μερικές χώρες για να καλυτερεύουν τα πολεμικά συστήματα, ο εξοπλισμός και ο οπλισμός που υπάρχουν μέσα στην Ευρώπη.

Πολεμικά αεροπλάνα και πύραυλοι που υπάρχουν στην κατοχή της Ευρώπης είναι το A400M, Eurofighter Typhoon, Eurocopter Tiger και πολλά άλλα. Με το να παράγουμε οπλικά συστήματα υψηλής τεχνολογίας μπορούμε να αντικαταστήσουμε τα παλιά συστήματα που έχουμε για να διασφαλίσουμε μια πιο ασφαλή θέση στον κόσμο και να μπορούμε να ανταγωνιστούμε τα οπλικά συστήματα από άλλες χώρες και έθνη. Τα οπλικά συστήματα που αναπτύξαμε περιέχουν πολεμικά πλοία, αεροπλάνα, τανκς και πυραύλους. Η Γαλλία και η Αγγλία συνεχίζουν να αναπτύσσουν αποτρεπτικούς τρόπους για πυρηνικούς κινδύνους.

Πολυεθνικά προγράμματα μπορούν να αποτύχουν λόγο διαφωνιών για διάφορους λόγους, όπως την τιμή. Η Αγγλία τερμάτισε την συμφωνία με την Γαλλία και την Ιταλία για την πολεμική φρεγάτα, αλλά άρχισε δικό της πρόγραμμα για πολεμικό πλοίο, λόγο διαφωνιών. Αυτά τα πολεμικά πλοία μπορούν να μοιραστούν τεχνολογίες όπως τον πύραυλο MBDA Aster. Ακόμα και με αυτές τις δυσκολίες αυτά τα πολυεθνικά προγράμματα θα είναι πολύ χρήσιμα όχι μόνο για να μπορούν να αναπτύσσονται καινούργια οπλικά συστήματα για την εξασφάλιση της εθνικής ασφάλειας, αλλά και για την αύξηση του εισοδήματος μεταξύ αυτών των μελών. Αυτά τα οπλικά συστήματα μπορούν να κερδίσουν μεγάλο εισόδημα αν αποφασίσουν να βάλουν μερικά οπλικά συστήματα προς πώληση. Με την συνεργασία μεγάλων κρατών μπορούν να αυξήσουν το μερίδιο αγοράς που έχουν σε αυτό το τμήμα. Οι μεγαλύτερες εταιρείες που

παράγουν όπλα είναι της Αμερικής, της Αγγλίας και της Ευρώπης, αλλά κυρίως της Αμερικής. Η Lockheed Martin είναι η μεγαλύτερη εταιρεία και η πιο κερδοφόρα σε αυτό το τομέα και έχει πωλήσεις μέχρι και 34 δισεκατομμύρια δολάρια.

Ο σκοπός του ΕΟΑ είναι να βοηθήσει τα μέλη να συνεργαστούν και τους υποστηρίζει στο να αναβαθμίζουν την ασφάλεια της χώρας. Η οργάνωση αυτή είναι μικρή σε μέγεθος έχοντας μόνο 130 υπαλλήλους αλλά είναι ειδική με εξειδικευμένες γνώσεις. Η οργάνωση είναι τόσο μικρή που το κόστος της είναι πολύ χαμηλό. Η αμυντική βιομηχανία είναι σημαντική για την Ευρωπαϊκή ένωση για την ανταγωνιστικότητα της αμυντικής βιομηχανίας.

Λόγο των τρομοκρατικών επιθέσεων στις 13ης Νοεμβρίου στο Παρίσι, οδηγήθηκαν οι κυβερνήσεις στο να αυξήσουν τις αμυντικές τους δαπάνες. Τα λεφτά που χρησιμοποιήθηκαν ήταν για εξοπλισμούς, όπως μαχητικά αεροσκάφη, τεθωρακισμένα οχήματα και μη επανδρωμένα αεροσκάφη. Αυτά έγιναν στην προσπάθεια να νικήσουν το Ισλαμικό Κράτος αλλά και να εξασφαλίσουν ένα πιο ασφαλές έθνος που να μπορεί να ανταποκριθεί σε κάθε απειλή. Η Γαλλία συμμετείχε στις αεροπορικές επιθέσεις κατά του Ισλαμικού Κράτους στην Συρία. Έτσι όπως μας απέδειξε το Ισλαμικό Κράτος δεν μπορείς πάντα να αποτρέψεις μια τρομοκρατική επίθεση ή να ανταπεξέλθεις σε αυτή την επίθεση μόνο με τα οπλικά συστήματα. Πρέπει να γνωρίζεις για τις επιθέσεις και να μπορείς να τις αποτρέψεις πριν βλάψουν άτομα. Αυτό μπορεί να γίνει εφικτό με παρακολούθηση στα αεροδρόμια, στις πτήσεις και γενικά στα σύνορα κάθε χώρας. Αν δεν μπορεί να εισέλθει κάποιος που θέλει να βλάψει ένα έθνος τότε δεν θα μπορέσει να το κάνει. Πρέπει να υπάρξουν αυστηρότερα μέτρα ασφαλείας στα σύνορα σε κάθε χώρας για να μην γίνεται η διακίνηση των ατόμων τόσο εύκολη ώστε να μπορούν να εισέλθουν στην χώρα και να προκαλέσουν τρομοκρατικές επιθέσεις.

Το συμπέρασμα είναι ότι η πολεμική βιομηχανία είναι ένας παράγοντας εξασφάλισης εθνικής ασφάλειας αν αξιοποιηθεί με το να αναβαθμιστούν τα οπλικά συστήματα για να μπορούν να ανταγωνιστούν τα νέα συστήματα από ανταγωνιστικές χώρες και εταιρείες. Μια χώρα μπορεί να είναι ο κύριος προμηθευτής οπλικών συστημάτων σε μια χώρα ή κράτος το οποίο είναι σε ένταση μαζί μας. Για να μπορούμε να αντιμετωπίσουμε τα οπλικά τους συστήματα πρέπει να δημιουργήσουμε καινούργια και να αναβαθμίσουμε τα δικά μας για να είμαστε σίγουροι πως λειτουργούμε με συστήματα υψηλής τεχνολογίας τα οποία δεν είναι ξεπερασμένα. Δεν παρέχει μόνο στρατιωτική ισχύει και δύναμη αλλά προκαλεί και οικονομική δραστηριότητα στης χώρες. Οι χώρες όμως πρέπει να κοιτάξουν πόση τεχνολογική και οικονομική δυνατότητα έχουν, για αυτό το λόγο μπορούν διάφορες χώρες στην Ευρώπη να συγκεντρώσουν μαζί της δυνατότητες τους για να μπορέσουν να καλλιεργήσουν αυτές της τεχνολογικές ικανότητες να αναπτύξουν οπλικά συστήματα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

6.1 ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ

Το νομικό καθεστώς της κοινής άμυνας των Κρατών-Μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι ένα φαινόμενο το οποίο εξελίσσεται διαρκώς, έχοντας αναπτυχθεί δυναμικά τα τελευταία δέκα με δεκαπέντε χρόνια. Το γεγονός αυτό δεν θα έπρεπε να μας εκπλήσσει, εφόσον η ύπαρξη μιας κοινής άμυνας βρίσκεται σε αρμονία με τις θεμελιώδεις αξίες και τους βασικούς σκοπούς του Δικαίου της ΕΕ. Σχετικά παραδείγματα των πιο πάνω αξιών και σκοπών αποτελούν, μεταξύ άλλων, η προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, και η προαγωγή της ειρήνης και της ελευθερίας. Ως εκ τούτου, όχι μόνο δικαιολογείται η ύπαρξη ενός Ευρωπαϊκού καθεστώτος κοινής άμυνας των Κρατών-Μελών της ΕΕ, αλλά με βάση τα πιο πάνω μπορούμε να πούμε εκ πεποιθήσεως πως, μάλιστα, επιβάλλεται. Επομένως, τα προαναφερόμενα παριστάνουν τη σπουδαιότητα της ύπαρξης ενός ολοκληρωμένου και ακλόνητου συστήματος κοινής άμυνας εντός του Ευρωπαϊκού Χώρου.

Ωστόσο, η εμβάθυνση της Ευρωπαϊκής ενοποίησης στον αμυντικό τομέα δεν έχει πετύχει τον υπερεθνικό στρατιωτικό έλεγχο που επιδίωκε η δημιουργία της ΕΑΚ, όταν προτάθηκε το 1950. Το προαναφερόμενο ισχύει παρά το γεγονός ότι η ΕΕ σήμερα διαθέτει πανίσχυρες δυνάμεις ταχείας αντίδρασης (Euroforces). Αυτές είναι συγκροτημένες από τα ισχυρά κράτη-μέλη όπως τα χερσαία σώματα Eurofor και Eurocorps, τη ναυτική Euromarfor και την Ευρωπαϊκή Ομάδα Αεροπορίας, τα οποία αποτελούν αναπόσπαστα μέρη της Κοινής Πολιτικής Άμυνας και Ασφάλειας της ΕΕ (ΚΠΑΑ). Η ΚΠΑΑ σήμερα έχει μετατραπεί «σε ουσιώδη παράγοντα «σκληρής» ασφάλεια[ς]», με την εισαγωγή του συστήματος των Battle Group, παρά την απροθυμία εκ μέρους Κρατών - Μελών αναφορικά με αυτό το διάβημα.[60] Ένα από αυτά τα Battle Group είναι και το Battle Group HELBROC, στο οποίο συμμετάσχει και η Κυπριακή Δημοκρατία. Το HELBROC έχει ανατεθεί, φέτος το 2016, ξανά σε επιφυλακή. Παρόλα αυτά, είναι σημαντικό να σημειωθεί πως η κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλεια της Ένωσης (ΚΕΠΠΑ) θεωρεί το ΝΑΤΟ ως υπεύθυνο για την εδαφική άμυνα της Ευρώπης. Επιπλέον, το 2012, η κρίση χρέους έθεσε την ανάπτυξη της ΚΠΑΑ σε αναμονή, παρά το γεγονός ότι αυτή αποτελεί ένα από τα κυριότερα μέρη της ΚΕΠΠΑ. Συνεπώς, θα μπορούσε κάποιος να ισχυριστεί ότι είναι περιορισμένος ο βαθμός επιτυχίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην καθίδρυση μιας κοινής άμυνας εντός του Ευρωπαϊκού χώρου. Αυτό το συγκεκριμένο ζήτημα θα εξεταστεί περεταίρω στο επόμενο μέρος αυτού του Κεφαλαίου, όπου θα αναπτυχθούν τα συμπεράσματα που προκύπτουν από όλη την έρευνα.

Παρά τα πιο πάνω, ένας από τους ρόλους της Ε.Ε. από το 1999, εξακολουθεί να είναι η διατήρηση της ειρήνης, και μάλιστα χωρίς ο σκοπός αυτός να είναι γεωγραφικά περιορισμένος αποκλειστικά εντός του Ευρωπαϊκού χώρου. Επίσης, τα κράτη μέλη υποστηρίζουν ενεργά και χωρίς επιφύλαξη την ΚΕΠΠΑ, μέσω μιας επιβοηθητικής συνεργασίας και με πνεύμα αμοιβαίας υποστήριξης. Επιπλέων, τα κράτη μέλη δεσμεύονται από την υποχρέωσή τους να απέχουν από κάθε δράση αντίθετη προς τα συμφέροντα της Ένωσης. Εφόσον το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο μεριμνά για την τήρηση των πιο πάνω αρχών, αυτές οι αρχές δεν αποτελούν απλώς γενικές και

[60] Ιωάννης Παρίσης, 'Ασφάλεια και Άμυνα: η Ευρώπη μπροστά στις ευθύνες της' *ΑΜΥΝΑ & ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑ* (Αθήνα 2012)

αόριστες πεποιθήσεις των κρατών μελλών και της ΕΕ. Ως εκ τούτου, επιβάλλεται τα κράτη μέλη να ενεργούν κατά τρόπο που να συμβαδίζει με τις προαναφερόμενες υποχρεώσεις τους.

Παράλληλα, ως αποτέλεσμα της συνάντησης του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στο Ελσίνκι τον Δεκέμβριο του 1999, δημιουργήθηκαν πολιτικά και στρατιωτικά όργανα τα οποία πλέων εντάσσονται στις λειτουργίες του Συμβουλίου της Ένωσης. Η επόμενη σχετική συνάντηση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, ήταν στο Σάντα Μαρία Ντα Φέιρα, τον Ιούνιο του 2000, όπου το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο προχώρησε στην εξέλιξη των στόχων που είχε θέσει στο Ελσίνκι. Βασιζόμενο στις αρχές οι οποίες ορίστηκαν στο Ελσίνκι, το Συμβούλιο έθεσε τις βάσεις για τη δημιουργία μονίμων πολιτικών και στρατιωτικών οργάνων της ΚΠΑΑ, τηρουμένου του ενιαίου θεσμικού πλαισίου. Μεταξύ αυτών των οργάνων είναι η Επιτροπή Πολιτικής Ασφάλειας (ΕΠΑ), η Στρατιωτική Επιτροπή και το μόνιμο Στρατιωτικό Επιτελείο.

Εξίσου σημαντική είναι και η Ευρωπαϊκή Ακαδημία Ασφάλειας και Άμυνας (ΕΑΑΑ), η οποία ιδρύθηκε το 2013 με σκοπό να ενισχύσει την ΚΠΑΑ.[61] Η ακαδημία παρέχει εκπαίδευση στρατηγικού επιπέδου, στον τομέα της ΚΠΑΑ και προωθεί την κοινή κατανόηση της ΚΠΑΑ μεταξύ του πολιτικού και στρατιωτικού προσωπικού. Ένα άλλο διακεκριμένο σώμα, στον τομέα της κοινής άμυνας των Κρατών - Μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, είναι και ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Άμυνας (ΕΟΑ). Ο ΕΟΑ ιδρύθηκε το 2004 για να αναπτύξει σχέδια και προγράμματα με σκοπό την υποστήριξη της ανάπτυξης της ευρωπαϊκής πολιτικής ασφάλειας και άμυνας.[62] Ενώ η προαναφερόμενη ΕΑΑΑ επικεντρώνεται στο εκπαιδευτικό μέρος της κοινής αμύνης και ασφάλειας, ο ΕΟΑ έχει ως στόχο την βιομηχανική και τεχνολογική ανάπτυξη στον αμυντικό τομέα Προσδιορίζει τις σχετικές επιχειρησιακές ανάγκες, προωθώντας μέτρα για την ικανοποίησή τους.

Έπειτα από την επικύρωση της Συνθήκης της Λισαβόνας, το 2009, υπήρξε και άλλη ενίσχυση της αποτελεσματικότητας της εξωτερικής δράσης της Ένωσης. Η βασικότερη βελτίωση της Συνθήκης της Λισαβόνας στις διατάξεις περί ΚΕΠΠΑ ήταν η δημιουργία της θέσης του Ύπατου Εκπρόσωπου της Ένωσης για την εξωτερική πολιτική και την πολιτική ασφαλείας. Αυτή η θέση αντικατέστησε τη θέση του Ύπατου Εκπροσώπου για την ΚΕΠΠΑ. Ασκώντας το δικαίωμα πρωτοβουλίας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, ο Ύπατος Εκπρόσωπος της Ένωσης μπορεί να συμβάλλει στην ανάπτυξη της ΚΕΠΠΑ και να την εφαρμόζει ως εντολοδόχος του Συμβουλίου. Είναι υπεύθυνος για τις αρμοδιότητες που έχει η Επιτροπή στις εξωτερικές σχέσεις και για τον συντονισμό της ΚΕΠΠΑ με άλλες εκφάνσεις της εξωτερικής δράσης της Ένωσης, ιδίως την κοινή εμπορική. Αυτό επιτρέπει την ενδυνάμωση του νομικού καθεστώτος της κοινής άμυνας των Κρατών-Μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Επιπροσθέτως, προεδρεύοντας στο Συμβούλιο εξωτερικών υποθέσεων, ο Ύπατος Εκπρόσωπος της Ένωσης συμβάλλει, με τις προτάσεις του, στον σχεδιασμό της κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας. Επίσης, ο Ύπατος Εκπρόσωπος συνεισφέρει και στην εκτέλεση των αποφάσεων του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και του Συμβουλίου των υπουργών. Πέρα από την θέση το Ύπατυ εκπρόσωπου, με βάση την Συνθήκη της Λισαβόνας, έχει καθιερωθεί επιπλέων μόνιμη Προεδρία στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. Με την καθιέρωση του τελευταίου, έχει ως στόχο να επιτευχθεί μια

[61] Απόφαση 2013/189, άρθρο 2 [τελευταία τροποποίηση από κανονισμό 2014/491]
[62] Κοινή δράση 2004/551

σταθερότητα στην προετοιμασία και συνέχεια των εργασιών του Συμβουλίου καθώς και στην εξωτερική εκπροσώπηση της Ένωσης σε θέματα ΚΕΠΠΑ.

Με την Συνθήκη της Λισαβόνας, όπου και έγινε η μετάβαση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας σε Ευρωπαϊκή Ένωση, υπήρξε αναγνώριση της νομικής προσωπικότητας τις Ένωσης. Αυτό επιτρέπει στην Ένωση να συνάπτει διεθνείς συνθήκες, πάντα όμως εντός των πλαισίων που θέτει η αρχή της δοτής αρμοδιότητας. Το γεγονός αυτό, επιτρέπει στην Ένωση να προχωρήσει ένα βήμα παρακάτω αναφορικά με την ενίσχυση της εξωτερικής πολιτικής, καθώς η σύναψη διεθνών συμφωνιών αποτελεί προϋπόθεση για την ύπαρξη συνεκτικής εξωτερικής πολιτικής. Τα πιο πάνω αποτελούν ένδειξη των προσπαθειών που γίνονται για απλοποίηση των συνθηκών άσκησης της εξωτερικής πολιτικής της ΕΕ στο σύνολο της. Σχετική είναι και η αναφορά του Άρθρου 32 ΣΕΕ στον συντονισμό των κρατών μελών. Συγκεκριμένα λέει ότι τα Κράτη Μέλη πρέπει να «συνεννοούνται μεταξύ τους στα πλαίσια του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και του Συμβουλίου για κάθε ζήτημα εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας που παρουσιάζει γενικώς ενδιαφέρον, προκειμένου να καθορίσουν κοινή προσέγγιση.»[63] Με βάση τον συνδυασμό όλων των πιο πάνω παραγόντων, είναι φανερό πως όντως υφίσταται η ύπαρξη μιας κοινής άμυνας των Κρατών - Μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η αποτελεσματικότητα αυτής της κοινής άμυνας εκτιμάται πιο κάτω.

[63] Άρθρο 32 ΣΕΕ (πρώην άρθρο 16 ΣΕΕ)

6.2 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Παρά τις προσπάθειες της ΕΕ για εμβάθυνση της Ευρωπαϊκής ενοποίησης στον αμυντικό τομέα, τα κενά και οι ελλείψεις του παρόντος συστήματος κοινής άμυνας των Κρατών - Μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι εμφανείς. Όπως λέχθηκε και στο προηγούμενο μέρος του παρόντος Κεφαλαίου, ο υπερεθνικός στρατιωτικός έλεγχος που επιδίωκε η δημιουργία της ΕΑΚ, πριν 66 χρόνια, μέχρι σήμερα δεν έχει επιτευχθεί. Οι Ευρωπαϊκές δυνάμεις ταχείας αντίδρασης (Euroforces), ενώ έχουν χαρακτηριστεί ως πανίσχυρες, είναι συγκροτημένες αποκλειστικά από ισχυρά Κράτη - Μέλη. Το ίδιο μπορεί να λεχθεί αναφορικά με τη «Μόνιμη Διαρθρωμένη Συνεργασία» η οποία επιτρέπει μόνο σε κράτη-μέλη που «πληρούν ψηλά κριτήρια στρατιωτικών δυνατοτήτων» να προχωρούν ομαδικός σε βαθύτερη στρατιωτική συνεργασία. Με αυτόν τον τρόπο υπάρχει απόκλιση της εφαρμογής ενός ενιαίου θεσμικού πλαισίου αμύνης, εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όσο αφορά τις δυνάμεις ταχείας αντίδρασης.

Περαιτέρω, από το 2004, με τη δημιουργία των δεκατριών Battle Groups (Ομάδες Μάχης), τα κράτη-μέλη της ΕΕ εγκατέλειψαν οποιαδήποτε μελλοντικά σχέδια υπήρχαν αναφορικά με τις δυνάμεις ταχείας αντίδρασης.[64] Συγκεκριμένα, το χερσαίο σώμα Eurocorps, των δυνάμεων ταχείας αντίδρασης, αρχικά στόχευε να έχει 60.000 στρατιώτες σε ετοιμότητα, οι οποίοι να ήταν διαθέσιμοι να υπηρετήσουν έως και δύο μήνες, σε περίπτωση ζήτησης.[65] Σήμερα, το Eurocorps πλέων περιορίζεται στους 1.000 στρατιώτες, οι οποίοι είναι σταθμευμένοι στο Στρασβούργο, στη Γαλλία. Επιπλέον, ενώ τα Battle Groups αποτελούν στρατιωτικούς σχηματισμούς υψηλής ετοιμότητας, με προσωπικό 1500 ατόμων το καθένα, τα Κράτη - Μέλη έχουν δείξει απροθυμία αναφορικά με την εισαγωγή του συστήματος των Battle Group.[66] Ούτε και έχει κάνει χρήση μέχρι σήμερα των Battle Groups, η ΕΕ. Επίσης, σημαντικό είναι το ότι η ΚΕΠΠΑ θεωρεί το ΝΑΤΟ ως υπεύθυνο για την εδαφική άμυνα της Ευρώπης, και όχι ένα από τα σώματα της ίδιας της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ως εκ τούτου, από την άποψη ενός ισχυρού και ανεξαρτήτου Ευρωστρατού, εμφαίνονται ελλείψεις στην κοινή άμυνα των Κρατών - Μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Επιπλέον, όπως αναφέρθηκε στο προηγούμενο μέρος του παρόντος κεφαλαίου, η ανάπτυξη της ΚΠΑΑ, η οποία αποτελείται από τις Ευρωπαϊκές δυνάμεις ταχείας αντίδρασης, βρίσκεται σε αναμονή, λόγο της οικονομικής κρίσης. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να περιορίζει περαιτέρω τον βαθμό επιτυχίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην καθίδρυση μιας κοινής άμυνας εντός του Ευρωπαϊκού Χώρου. Το πιο πάνω ισχύει ιδίως εφόσον η ΚΠΑΑ αποτελεί ένα από τα κυριότερα μέρη της ΚΕΠΠΑ.

Εντούτοις, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο επιβάλλει στα Κράτη - Μέλη να υποστηρίζουν ενεργά και χωρίς επιφύλαξη την ΚΕΠΠΑ και να ενεργούν κατά τρόπο ώστε να υπάρχει διατήρηση της ειρήνης. Με αυτόν τον τρόπο ενδυναμώνεται η κοινή άμυνα των Κρατών - Μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Επίσης, η προαναφερόμενη ΚΠΑΑ, περιλαμβάνει στους σκοπούς της τον προοδευτικό προσδιορισμό κοινής αμυντικής πολιτικής της Ένωσης. Δεν μπορεί να τονιστεί αρκετά η σημαντικότητα του ρόλου αυτού, αναφορικά με το νομικό καθεστώς της κοινής άμυνας. Αυτό είναι λόγω του ότι, πέρα από τον ρόλο της αναφορικά με τις

---

[64] Steven Erlanger, 'Shrinking Europe Military Spending Stirs Concern' (New York, April 2013)

[65] ibid

[66] Ιωάννης Παρίσης, 'Ασφάλεια και Άμυνα: η Ευρώπη μπροστά στις ευθύνες της' *ΑΜΥΝΑ & ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑ* (Αθήνα 2012)

δυνάμεις ταχείας αντίδρασης, η ΚΠΑΑ με την εισαγωγή των διαπλεγμένων τροποποιήσεων, τις οποίες επέφερε η Συνθήκη της Λισαβόνας,[67] επιτρέπει την ίδρυση μιας ενιαίας κοινής άμυνας. Πάλι, όμως, εμφαίνονται εδώ αδυναμίες στο νομικό καθεστώς της κοινής αμύνης των Κρατών - Μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εφόσον είναι απαραίτητη η λήψη απόφασης του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, με ομοφωνία, για την επίτευξη του πιο πάνω αποτελέσματος. Αυτό μειώνει τις πιθανότητες πραγματοποίησης εισαγωγής μιας ισχυρής κοινής άμυνας των Κρατών - Μελλών της ΕΕ.

Παράλληλα, από τον Ιούνιο του 2000, έχουν τεθεί οι βάσεις για τη δημιουργία μονίμων πολιτικών και στρατιωτικών οργάνων της ΚΠΑΑ, τηρουμένου του ενιαίου θεσμικού πλαισίου. Επιπλέον, το 2004 ιδρύθηκε ο ΕΟΑ, και το 2013 η ΕΑΑΑ, στα οποία έγινε αναφορά στο προηγούμενο μέρος αυτού του Κεφαλαίου. Ενώ τα πιο πάνω όργανα έχουν ως σκοπό τους την ενίσχυση της ΚΠΑΑ, υπάρχουν εμπειρικές ενδείξεις ότι η επικέντρωσή τους είναι κυρίως στον εξοπλισμό και στην εκπαίδευση των υπαρχόντων στελεχών. Ως εκ τούτου, η εμβάθυνση της Ευρωπαϊκής ενοποίησης στον αμυντικό τομέα είναι περιορισμένη όσο αφορά τα πιο πάνω.

Από την άλλη, η δημιουργία της θέσης του Ύπατου Εκπρόσωπου της Ένωσης για την εξωτερική πολιτική και την πολιτική ασφαλείας, είναι ίσως η σημαντικότερη ενίσχυση της αποτελεσματικότητας της εξωτερικής δράσης της Ένωσης. Μια από τις βασικότερες δυνάμεις του Ύπατου Εκπροσώπου της Ένωσης είναι η ικανότητά του να συμβάλλει στην ανάπτυξη της ΚΕΠΠΑ και να την εφαρμόζει ως εντολοδόχος του Συμβουλίου. Όπως αναφέρθηκε και πιο πάνω, ο Ύπατος Εκπρόσωπος είναι ο υπεύθυνος αρμόδιος για τις εξωτερικές σχέσεις και για τον συντονισμό της ΚΕΠΠΑ με άλλες εκφάνσεις της εξωτερικής δράσης της Ένωσης. Αυτό επιτρέπει την ενδυνάμωση του νομικού καθεστώτος της κοινής άμυνας των Κρατών-Μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Επιπροσθέτως, προεδρεύοντας στο Συμβούλιο εξωτερικών υποθέσεων, ο Ύπατος Εκπρόσωπος της Ένωσης συμβάλλει, με τις προτάσεις του, στον σχεδιασμό της ΚΕΠΠΑ. Συνεπώς, στην καθίδρυση μιας κοινής άμυνας των Κρατών - Μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ο Ύπατος Εκπρόσωπος της Ένωσης φαίνεται να παίζει τον κεντρικότερο ρόλο.

Η αρμόδια αυτή θέση θα είχε πολύ περιορισμένη επίδραση αν δεν υπήρχε, λόγο της Συνθήκης της Λισαβόνας, διεθνή αναγνώριση της νομικής προσωπικότητας τις Ένωσης. Το γεγονός αυτό, επιτρέπει στην Ένωση να προχωρήσει ένα βήμα παρακάτω αναφορικά με την ενίσχυση της εξωτερικής πολιτικής, καθώς η σύναψη διεθνών συμφωνιών αποτελεί προϋπόθεση για την ύπαρξη συνεκτικής εξωτερικής πολιτικής. Όπως τονίστηκε και προηγουμένως, με βάση τα πιο πάνω, υφίσταται η ύπαρξη μιας κοινής άμυνας των Κρατών - Μελών της ΕΕ.

Κανείς δεν μπορεί να αρνηθεί τις προσπάθειες που έχουν γίνει εκ μέρους της ΕΕ για την υλοποίηση μιας ανεξάρτητης και ισχυρής κοινής άμυνας των Κρατών - Μελών. Αυτό ισχύει ιδιαιτέρως αναφορικά με τον ρόλο που διαδραματίζει ο Ύπατος Εκπρόσωπος, καθώς και σε σχέση με τη μετάβαση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας σε Ευρωπαϊκή Ένωση, που έγινε με βάση τη Συνθήκη της Λισαβόνας. Παρόλα αυτά, εμφαίνεται ο περιορισμένος βαθμός επιτυχίας της ΕΕ, αναφορικά με την εφαρμογή ενός ενιαίου θεσμικού πλαισίου αμύνης, με βάση τις πιο πάνω αξιολογήσεις που έχουν γίνει. Σχετικά με το τελευταίο είναι σημαντικό να τονιστεί και η περιορισμένη συμμετοχή της Κυπριακής Δημοκρατίας στην κοινή άμυνα των Κρατών - Μελλών της ΕΕ. Η Κυπριακή Δημοκρατία συγκεκριμένα συμμετέχει μόνο σε ένα από τα Battle Group

[67] Άρθρο 42 ΣΕΕ (πρώην άρθρο 17 ΣΕΕ)

της ΚΠΑΑ, το HELBROC, πράγμα το οποίο αντικατοπτρίζει την περιορισμένη συμμετοχή των μικρότερων Κρατών - Μελλών στην κοινή άμυνα της ΕΕ. Επομένως, οι ελλείψεις στην ύπαρξη μιας ενιαίας κοινής άμυνας των Κρατών - Μελλών της ΕΕ, προκύπτουν και εδώ.

6.3 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Όπως έχει υποδειχθεί πιο πάνω από τις διαπιστώσεις και τα συμπεράσματα, οι αναπτύξεις της ΕΕ στον στρατιωτικό τομέα τα τελευταία δέκα με δεκαπέντε χρόνια ήταν ιδιαίτερα δυναμικές. Παρόλα αυτά, όπως συμπεραίνεται, υπάρχει πολύ περιθώριο ακόμα για ανάπτυξη ώστε να μπορεί να θεωρείτε επαρκή το παρόν νομικό καθεστώς της κοινής άμυνας των Κρατών - Μελλών της ΕΕ. Η υλοποίηση ενός υπερεθνικού, ενοποιημένου στρατού της ΕΕ, όπως επιδίωκε η δημιουργία της ΕΑΚ το 1950, ακόμη βρίσκεται στον απλανή ορίζοντα.

Μια αξιόλογη πρόταση για βελτίωση του παρόντος καθεστώτος θα ήταν η επαναφορά των σχεδίων που υπήρχαν, πριν το 2004, αναφορικά με τις δυνάμεις ταχείας αντίδρασης, σχετικά με την εισαγωγή ενός μόνιμου και ενιαίου Ευρωστρατού. Η πραγματοποίηση του στόχου για χορήγηση από τα Κράτη - Μέλη 60.000 στρατιωτών, οι οποίοι να βρίσκονται διαρκώς σε ετοιμότητα θα αποτελούσε ενίσχυση του καθεστώτος που υπάρχει σήμερα. Το μόνο ζήτημα που θα παρέμενε ανοιχτό σε μια τέτοια περίπτωση θα ήταν το θέμα της ενοποίησης του στρατού κατά τρόπο ώστε να υπάρχει η αναγκαία συμμετοχή από όλα τα Κράτη - Μέλη. Αυτό θα ήταν επιθυμητό, ώστε ο Ευρωστρατός να είναι όχι μόνο ενιαίος, αλλά και αντιπροσωπευτικός της ΕΕ στην ολότητά της.

Η δημιουργία του Ευρωστρατού φαίνεται να απέτυχε κυρίως λόγο της απροθυμίας των Κρατών - Μελών να υλοποιήσουν τα σχετικά σχέδια για την δημιουργία ενός ενιαίου στρατεύματος. Έτσι, η ίδρυση των δεκατριών Battle Group στόχευσε να αντικαταστήσει τις δυνάμεις ταχείας αντίδρασης με σχηματισμούς, οι οποίοι αποτελούνται από μικρότερους αριθμούς ατόμων.[68] Αλλά και εδώ τα κράτη-μέλη της ΕΕ έχουν υποδείξει δισταγμό στην εφαρμογή των στόχων της ΕΕ.[69] Συνεπώς, είναι φανερή η διστακτικότητα των Κρατών - Μελλών να εφαρμόσουν την Κοινή Άμυνα με βάση τις πεποιθήσεις της ΕΕ. Ως εκ τούτου, φαίνεται δύσκολη εάν όχι απίθανη η υλοποίηση της απαιτούμενης κοινής άμυνας των Κρατών - Μελλών της ΕΕ, είτε μέσω του Ευρωστρατού, είτε μέσω των Battle Group.

Στο πολιτικό επίπεδο, το νομικό καθεστώς επιβάλλει στο Συμβούλιο να επιβλέπει ότι τα Κράτη - Μέλη εφαρμόζουν την ΚΕΠΠΑ, με πνεύμα αμοιβαίας πίστης και αλληλεγγύης. Επίσης, η ΚΠΑΑ, περιλαμβάνει στους σκοπούς της τον προοδευτικό προσδιορισμό της κοινής αμυντικής πολιτικής της Ένωσης. Τα πιο πάνω ενδυναμώνουν το νομικό καθεστώς της κοινής άμυνας των Κρατών - Μελλών της ΕΕ. Ωστόσο, οι αλλαγές που επιφέρουν τα πιο πάνω σώματα, γίνονται με αργό βηματισμό. Παραδείγματος χάρη, ο προοδευτικός προσδιορισμός της κοινής αμυντικής πολιτικής της Ένωσης, έχει τη δυνατότητα να υλοποιήσει τα σχέδια της ΕΕ για την εφαρμογή της επιθυμητής κοινής άμυνας των Κρατών - Μελλών της ΕΕ. Εντούτοις, απαιτεί τη λήψη σχετικής απόφασης από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, με ομοφωνία. Αυτό μειώνει τις πιθανότητες πραγματοποίησης της εισαγωγής μιας ισχυρής κοινής άμυνας των Κρατών - Μελλών της ΕΕ.

Από τα πιο πάνω, είναι φανερό πως για να επιτευχθεί η επιθυμητή κοινή άμυνα, οι αλλαγές πρέπει να γίνονται με την πρωτοβουλία της ίδιας της ΕΕ, και όχι με αυτή των Κρατών -

---

[68] Steven Erlanger, 'Shrinking Europe Military Spending Stirs Concern' (New York, April 2013)

[69] Ιωάννης Παρίσης, 'Ασφάλεια και Άμυνα: η Ευρώπη μπροστά στις ευθύνες της' *ΑΜΥΝΑ & ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑ* (Αθήνα 2012)

Μελλών. Αυτό έχει επιδειχθεί και στην πράξη, αναφορικά με την ενίσχυση που έχει γίνει του ρόλου που διαδραματίζει ο Ύπατος Εκπρόσωπος. Μέσω των σχετικών διαβημάτων που έχουν ληφθεί, πλέων είναι ο Ύπατος Εκπρόσωπος που ασκεί την κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλεια της Ένωσης. Με αυτόν τον τρόπο έχει περιοριστεί σημαντικά η συμμετοχή των Κρατών - Μελών στην υλοποίηση μιας κοινής άμυνας, εφόσον είναι υπόχρεα τα Κράτη - Μέλη να εφαρμόζουν τις αποφάσεις του Ύπατου Εκπροσώπου, από κοινού με τον τελευταίο. Όπως έχει ξαναφερθεί, στην καθίδρυση μιας κοινής άμυνας των Κρατών - Μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ο Ύπατος Εκπρόσωπος της Ένωσης φαίνεται να παίζει τον κεντρικότερο ρόλο. Ως εκ τούτου, πιθανόν η καλύτερη πρόταση για βελτίωση του παρόντος καθεστώτος της κοινής άμυνας των Κρατών - Μελλών να ήταν η περεταίρω ενίσχυση της θέσης του Ύπατου Εκπροσώπου.

Είναι εμφανές πως δεν αρκεί η στήριξη της ΕΕ στα Κράτη - Μέλη για τη σταδιακή εξέλιξη της κοινής άμυνας. Ο δρόμος μπροστά φαίνεται να μην είναι μέσω ξεχωριστών και ανεξαρτήτων ενεργειών, διαφόρων Κρατών - Μελλών της ΕΕ, οι οποίες να βασίζονται σε γενικές προδιαγραφές. Αντιθέτως, η απάντηση φαίνεται να βρίσκεται μέσω ριζικών αλλαγών του παρόντος νομικού καθεστώτος, στην πολιτική έδρα της ΕΕ. Μόνο με αυτόν τον τρόπο φαίνεται να είναι εφικτή η εφαρμογή μιας ενιαίας, συλλογικής και συντονισμένης κοινής άμυνας των Κρατών - Μελλών. Συνεπώς, ένα τέτοιο σύστημα θα επέτρεπε σε όλα τα Κράτη - Μέλη της ΕΕ, συμπεριλαμβανόμενης και της Κυπριακής Δημοκρατίας, να συμμετάσχουν σε αναλογικό βαθμό, αντιπροσωπευτικό του μεγέθους τους, στην κοινή άμυνα.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική Βιβλιογραφία

Αθανασόπουλος ΓΕ. Κωνσταντίνος , (2010), Το Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Αθήνα

Αθανασόπουλος ΓΕ. Κωνσταντίνος, Επιθεώρηση Αποκέντρωσης Τοπικής Αυτοδιοίκησης και Περιφερειακής Ανάπτυξης/ Τεύχος/ Ν. 73/ Αθήνα 2013

Αρβανιτόπουλος Κ. -Π. Ήφαιστος, Ευρωατλαντικές Σχέσεις, Αθήνα 1999.

Γκίκας, Β.: Διοίκηση και Οργάνωση της Ελληνικής Εξωτερικής Πολιτικής, Πειραιάς 2000

Γιάννης Βαληνάκης, Με Όραμα και Πρόγραμμα: Εξωτερική Πολιτική για μια Ελλάδα με Αυτοπεποίθηση, Αθήνα, Παρατηρητής – ΕΛΙΑΜΕΠ, 1997Διεθνείς Σχέσεις, Εκδόσεις Παπαζήση, Δεκέμβριος 2008.

Ήφαιστος Παναγιώτης, Ευρωπαϊκή Άμυνα και Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση- Η Ευρώπη των Πολλών Ταχυτήτων και Κατηγοριών κατά της Ευρωπαϊκής Ιδέας, Αθήνα 1997.

Ήφαιστος Παναγιώτης, Κοσμοθεωρητική ετερότητα και αξιώσεις πολιτικής κυριαρχίας, Ευρωπαϊκή άμυνα, ασφάλεια και πολιτική ενοποίηση, Αθήνα 2001.

Θέμος Στοφορόπουλος, Αντώνης Μακρυδημήτρης, Το Σύστημα της Ελληνικής Εξωτερικής Πολιτικής: Η Θεσμική Διάσταση, Αθήνα, Ι. Σιδέρης, 1997

Κανελλόπουλος, Π. (1999), Το Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Αθήνα

Κούσης, Π. (2000) Η Θεσμική Διάσταση της Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης μετά την Συνθήκη του Άμστερνταμ, Αθήνα – Θεσσαλονίκη

Κουσκουβέλης Ηλίας, Διπλωματία και Στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης ενόψει της Διακυβερνητικής Διάσκεψης του 1996,Αθήνα, Παπαζήση, 1995

Κρατερός Ιωάννου, Κωνσταντίνος Οικονομίδης, Χρήστος Ροζάκης, Αργύρης Φατούρος, Δημόσιο Διεθνές Δίκαιο, Οι Φορείς Δικαιωμάτων και Υποχρεώσεων στη Διεθνή Έννομη Τάξη, Αθήνα , Α. Σάκκουλας, 1990

Κώστας Ζώρας, Βασίλης Γκίκας, Η Θεσμική Συγκρότηση της Ελληνικής Εξωτερικής Πολιτικής, Ο Νέος Οργανισμός του Υπουργείου Εξωτερικών, Αθήνα, Α. Σάκκουλας, 1999

Μαραβέγιας Ν., Τσινισιζέλης Μ. (επιμ.) (2006), Η Ολοκλήρωση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Αθήνα, Θεμέλιο

Μαραβέγιας Ν., (επιμ.), (2008), Η Ελλάδα στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Παρελθόν, παρόν, μέλλον. Αθήνα: Θεμελιο

Μαρία-Ντανιέλλα Μαρούδα, Το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο για την Πρώην Γιουγκοσλαβία και η εξέλιξη του Διεθνούς Ανθρωπιστικού Δικαίου όσον αφορά τα εγκλήματα πολέμου και τα εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας, Αθήνα: Αντ. Ν. Σάκκουλας, 2001

Παρίσης Ι., Η Ευρωπαϊκή Αμυντική Ταυτότητα στην Αυγή του 21ου Αιώνα, Ινστιτούτο Αμυντικών Αναλύσεων, Αθήνα 2000. Παρίσης Ι. Η Αμυντική Αυτονομία της Ενωμένης Ευρώπης, Προοπτικές & Προβληματισμοί, Ινστιτούτο Αμυντικών Αναλύσεων, Αθήνα 2001

Παρίσης Ιωάννης, 'Ασφάλεια και Άμυνα: η Ευρώπη μπροστά στις ευθύνες της' ΑΜΥΝΑ & ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑ (Αθήνα 2012)

Παρίσης Ιωάννη, Η Ευρώπη της Άμυνας και Ευρωπαϊκή Πολιτική Ασφάλειας και Άμυνας Αθήνα 2010

Ροζάκης, Χ. (1987), Η Ελληνική Εξωτερική Πολιτική και οι Ευρωπαϊκές Κοινότητες. Επιπτώσεις από την ένταξη, 1981-86, Αθήνα

Στεφάνου Κ. (1996) Η Θεσμική μεταρρύθμιση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Αθήνα

Στεφάνου Κωνσταντίνος Α., Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση, Τόμος Α΄: Γενικά & Θεσμικά Χαρακτηριστικά μετά τη Νίκαια, Αθήνα 2002.

Τσάτσος , Δ: Συνταγματικό Δίκαιο, τόμος Α’ : Θεωρητικό Θεμέλιο, 1994

Χειλά, Ε: Ο ρόλος της μεσολάβησης στο χειρισμό κρίσεων. Ο ΟΗΕ στην εποχή της μοναδικής Υπερδύναμης, 1999

Χριστοδουλίδης, Θ. (1993), Το μετέωρο βήμα. Η Κοινή Εξωτερική Πολιτική και Πολιτική Ασφάλειας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, στο: Θ. Χριστοδουλίδη – Κ. Στεφάνου (εκδ), Η Συνθήκη του Μάαστριχτ. Συνθετική Θεώρηση, Αθήνα

Ξένη Βιβλιογραφία

Armed Forces Intelligence Assesment (AFIA/14)

D. Allen, R. Rummel and W. Wessels (edn) 'Meeting the challenges to transatlantic security in the 21st Century' in European Political Cooperation: Towards a foreign policy for Western Europe, London century: a way ahead for NATO and the EU, ES Secretary of State William Cohem, 10 October 2000, Office of US Mission to NATO.

Erlanger Steven, 'Shrinking Europe Military Spending Stirs Concern' (New York, April 2013)

Hermann, C.F.: International Crisis sa a Situational Variable,στο: Rosenau, J.N: International Politics and Foreign Policy, 1969

Ifestos, P. (1987) European Political Cooperation . Towards a Framework of Supranatioanal Diplomacy. Aldershot

Louis Henkin, Constitutionalism, Democracy and Foreign Affairs, New York, Columbia University Press, 1990

NATO Strategic Intelligence Assesment Estimate (NSIE/14)

NATO Strategic Military Intelligence Requirements 2014. Martin, L.L : Legislative Influence and International Engagement, στο Kahler, M. (edit): Liberalization and Foreign Policy, 1997

Paquette, Laure. 'NATO and Eastern Europe After 2000' (New York: Nova Science, 2001)

Stephen Cambone, New Structure for National Security Policy Planning, Washington D.C., The Center for Strategic and International Studies, 1998

Wessels, W. (1982) European Political Cooperation: a new approach to European foreign policy, στο D Allen, R. Rummel and W. Wessels (Εκδ), European Political Cooperation: Towards a foreign policy for Western Europe, London

Διαδίκτυο

http://www.nato.int

http://www.ejil.org/forum_WTC/ny-g

http://eur-lex.europa.eu/homepage.html?locale=el

http://www.europarl.europa.eu/summits/fei1_en.htmaja.htm\

http://www.europedia.moussis.eu/books/Book

http://europa.eu/scadplus/constitution/external_el.htm

http://embassies.gov.il/athens/AboutIsrael/the-middle-east/Pages/the-peace-process.aspx

http://gym-falan.lar.sch.gr/works/b-06/pers_gulf.htm

http://eranistis.net/wordpress/2013/04/03/1990-1995/